

महाराष्ट्र विधानपरिषद

तिसरे अधिवेशन, २०२१

तारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

मंगळवार, दिनांक २८ डिसेंबर, २०२१ / पौष ७, १९४३ (शके)

(१) उद्योग, खनिकर्म, मराठी भाषा मंत्री	}	यांचे प्रभारी विभाग
(२) ऊर्जा मंत्री		
(३) इतर मागास बहुजन कल्याण, खार जमिनी विकास, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री		
(४) आदिवासी विकास मंत्री		
(५) सहकार, पणन मंत्री		
(६) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य मंत्री		

प्रश्नांची एकूण संख्या - ६१

महाड (जि.रायगड) येथे एनडीआरएफचे कायमस्वरूपी बचाव पथक
स्थापन करण्याबाबत

- (१) * १०७७९ श्री.अनिकेत तटकरे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री
पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) राज्यात रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग जिल्हयांमध्ये आलेल्या निसर्ग व
तौक्ते चक्रीवादळामुळे माहे जुलै, २०२१ मध्ये वा त्या दरम्यान या जिल्हयांना
बसलेला महापुराचा तडाखा तसेच महाड (जि.रायगड) येथील गार्डन इमारत
कोसळल्याची दुर्घटना इ. वारंवार येणाऱ्या नैसर्गिक आपत्ती विचारात घेता,
आपत्ती व्यवस्थापन व मदत कार्यासाठी राष्ट्रीय आपत्ती निवारण पथकाला
(एनडीआरएफ) रायगड जिल्हयात कायमस्वरूपी जागा देण्याची मागणी
कोकण प्रदेशातील जनतेकडून व मा.लोकप्रतिनिधीकडून शासनास करण्यात
आली होती, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, महाड (जि.रायगड) येथे एनडीआरएफचे कायमस्वरूपी पथक स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला असल्याचे दिनांक २८ जुलै, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, महाड येथील शासकीय दूध योजनेची २ हेक्टरहून अधिक जागा सदर एनडीआरएफच्या बेस कॅम्पसाठी देण्याचा निर्णय कृषी व पदुम विभागाने घेतला असून दिनांक २८ जुलै, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास तसा शासन निर्णयदेखील त्या विभागाने निर्गमित केला असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, महाड (जि.रायगड) येथे एनडीआरएफचे बचाव पथक स्थापन करण्यासाठी तसेच कोकण प्रदेशातील तीनही जिल्ह्यांसह पश्चिम महाराष्ट्राच्या भागात सातत्याने येणाऱ्या नैसर्गिक आपत्तीच्या संकटासाठी कोल्हापूर, सांगली व सातारा या जिल्ह्यांमध्ये रिस्क असेसमेंट तातडीने करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) होय.

- (२) अंशतः खरे आहे.
- (३) होय.
- (४) सदर बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**निसर्ग व तौक्ते चक्रीवादळामुळे रायगड जिल्ह्यातील सार्वजनिक
मालमत्तांच्या झालेल्या नुकसानीच्या दुरुस्तीकरिता निधी
मिळण्याबाबत**

- (२) * १०८३७ श्री.जयंत पाटील, श्री.बाळाराम पाटील : सन्माननीय आपत्ती व्यवस्थापन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) माहे मे, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान रायगड जिल्ह्यात आलेल्या तौक्ते चक्रीवादळामुळे जिल्ह्यातील जिल्हा परिषदेच्या शाळा, अंगणवाड्या, ग्रामीण भागातील आरोग्य केंद्रे, जिल्हा परिषदेची गोदामे, स्मशानभूमी, समाजमंदिर,

सार्वजनिक शौचालये तसेच शासकीय कार्यालयांसह सुमारे १२०० पेक्षा जास्त सार्वजनिक मालमत्तांचे १६ कोटी ८३ लाख ९३ हजार रुपयांचे नुकसान झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रायगड जिल्हा परिषदेने माहे मे, २०२१ रोजी वा त्यादरम्यान सदर झालेल्या नुकसानीचा अहवाल शासनाकडे पाठवूनही अद्याप दुरुस्तीसाठी निधी उपलब्ध न झाल्याने सदर कामे पूर्ण करता आलेली नाहीत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर नुकसान झालेल्या वास्तुंच्या दुरुस्तीसाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे आहे.

(३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, रायगड यांनी तौक्ते चक्रीवादळामुळे मालमत्तेच्या झालेल्या नुकसानीकरीता दिनांक ०८/०९/२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये रुपये ३०४८.२० इतक्या निधीची मागणी शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाकडे केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना

थकीत व नियमितपणे मासिक वेतन मिळण्याबाबत

(३) * ११२१९ श्री.रमेश कराड, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रवीण दटके, डॉ.रणजित पाटील : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सामाजिक न्याय विभागाच्या अखत्यारीत येणारी राज्यातील ५१ समाजकार्य महाविद्यालये संचलित असून समाजकार्य महाविद्यालयातील ५५९ शिक्षक व ७०८ शिक्षकेतर कर्मचारी असे एकूण १२६७ शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना दरमहा नियमित वेतन अदा केले जात नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, ही समाजकार्य महाविद्यालये उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडे हस्तांतरीत करण्याची मागणी विविध शिक्षक संघटनांनी तसेच नागपूर विभागाचे शिक्षक जनप्रतिनिधींनी दिनांक १ जानेवारी, २०२१ रोजी तसेच दिनांक १५ जानेवारी, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास व त्यापूर्वी शासनाकडे वारंवार निवेदने देवून व सभागृहात संविधानिक आयुधांचा उपयोग करून केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने सदरहू समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या थकीत वेतनासह यापुढे नियमितपणे मासिक वेतन मिळण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) नाही, हे खरे नाही.

(२) होय.

(३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागातर्गत एकूण ५४ समाजकार्य महाविद्यालयांपैकी १ बंद, ३ विनाअनुदानित व ५० महाविद्यालये कार्यरत आहेत. सदर समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना नियमित वेतन व उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातील कर्मचाऱ्यांप्रमाणे सेवेविषयक सोई सुविधा (रजा प्रवास सवलत, वैद्यकीय खर्चाची प्रतिपुर्ती, अतिरीक्त कामाबद्दल वेतन, आगाऊ वेतनवाढ, कालबद्ध पदोन्नती देण्याची योजना) दिनांक १६/०८/२००५ च्या शासन निर्णयान्वये लागू करण्यात आली आहे. तसेच सेवेत असताना दिवगंत झालेल्या समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या वारसास अनुकंपा तत्वावर नोकरी या सुविधा दिनांक ६ एप्रिल, २०२१ च्या शासन निर्णयान्वये लागू करण्यात आलेला आहे.

सदर समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सेवानिवृत्त वेतन व उपदान योजना दिनांक २९/१०/२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये दिनांक ०२/०२/१९९९ पासून लागू करण्यात आलेली आहे. समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व समकक्ष संवर्गास दिनांक २२ ऑक्टोबर, २०२१ व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना दिनांक २९ जानेवारी, २०२१ च्या शासन निर्णयान्वये सातवा वेतन आयोग लागू करण्यात आलेला आहे. (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मोहाडी (जि.भंडारा) तालुक्यातील शेतकऱ्यांना धान पिकाच्या नुकसानीची आर्थिक मदत मिळण्याबाबत

- (४) * ११२४८ डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.निलय नाईक, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मोहाडी (जि.भंडारा) तालुक्यातील निलज बु., निलज खुर्द, देव्हाडा बु., देव्हाडा खुर्द, मोहगाव, नवेगाव बुज, चारगाव, ढोरवाडा व इतर गावांमध्ये वादळी वाऱ्यासह मुसळधार पावसामुळे शेतकऱ्यांच्या धान पिकाचे नुकसान झाल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत देण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी व शेतकऱ्यांनी शासनाकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना मदत देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) व (४) विभागीय आयुक्त, नागपूर यांच्याकडून दिनांक ११/११/२०२१ च्या पत्रान्वये नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना मदत देण्याचा प्रस्ताव शासनास प्राप्त झाला आहे. सदर प्रस्तावाची छाननी करण्यात येत आहे.

**सुरजगड (ता.एटापल्ली, जि.गडचिरोली) प्रकल्पात स्थानिकांना रोजगार
उपलब्ध करून देण्याबाबत**

(५) * १०८७१ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.गिरीशचंद्र
व्यास : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सुरजगड (ता.एटापल्ली, जि.गडचिरोली) प्रकल्पात स्थानिक सुशिक्षित बेरोजगारांना कामावर न घेता परराज्यातील लोकांना कामावर घेतल्याची बाब दिनांक २१ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर परिसर हा दुर्गम व आदिवासीबहुल असल्याने स्थानिकांना रोजगार आवश्यक असल्याने सुरजगड प्रकल्पात स्थानिकांना रोजगार देण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) व (२) सुरजगड (ता.एटापल्ली, जि.गडचिरोली) प्रकल्पात स्थानिक सुशिक्षित बेरोजगारांना कामावर न घेता परराज्यातील लोकांना कामावर घेतल्यासंदर्भातील कुठलीही तक्रार प्राप्त झाल्याची बाब निदर्शनास आलेली नाही.

सदर खाणपट्ट्याचे सप्टेंबर, २०२१ पासून काम सुरु झालेले असून, यामध्ये सुमारे १५०० स्थानिक लोकांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यात आलेला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कोकणामध्ये विशेषतः रत्नागिरी जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे दरड
कोसळून झालेल्या नुकसानीबाबत**

(६) * १११९१ अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, डॉ.परिणय फुके,
श्री.प्रसाद लाड, श्री.नागोराव गाणार, श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय मदत व
पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोकणातील रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात माहे जुलै, २०२१ रोजी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पोसरे (ता.खेड, जि.रत्नागिरी) येथे दरड कोसळून १७ जणांचा मृत्यू झाला तसेच १०९ ठिकाणी दरड कोसळून जमिनीला भेगा पडण्याचे प्रकार घडले असून पूरसदृश परिस्थिती निर्माण होऊन नद्यांना पुर आल्याने नागरिकांची घरे, दुकाने, शेती, बागायतीमध्ये पुराचे पाणी शिरले. तसेच मच्छिमारांचे आर्थिक नुकसान होऊन अनेक कुटुंबे उद्धवस्त झालेली असून मोठ्या प्रमाणावर जिवीतहानी व वित्तहानी झालेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिवीतहानी टाळण्याच्या उद्देशाने बाधित ठिकाणांचा पुणे येथील भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण विभागाकडून सर्व्हे केला जाणार असून त्यासाठी रत्नागिरी जिल्ह्यातील १०९ बाधित ठिकाणांची यादी पाठविण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, पुण्याच्या भूवैज्ञानिक विभागाकडून सर्वेक्षण पूर्ण झाले आहे काय, तसेच रत्नागिरी जिल्ह्याला व दरड प्रवण भागांना प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांसाठी शासनाकडून अद्याप एकही रुपयांची तरतूद करण्यात आलेली नसून अहवालानुसार किती गावांचे तात्पुरते व कायमस्वरूपी पुनर्वसन करण्याचे प्रस्तावित आहे, त्याची सद्यःस्थिती काय आहे,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने दरड प्रवण भागांना प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांसाठी निधीची तरतूद करून नुकसानग्रस्तांना तातडीने नुकसान भरपाई मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय, अंशतः खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण अद्याप पूर्ण झाले नाही.

(४) समितीच्या शिफारशी प्राप्त झाल्यावर निधीची तरतूद करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**‘उद्योग निरीक्षक, गट-क’ या पदाच्या भरतीत स्थापत्य अभियांत्रिकी
शाखेतील पदवीधारकांना पात्र ठरविण्याबाबत**

(७) * १०३९८ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या नियंत्रणाखालील उद्योग संचालनालयाच्या आस्थापनेवरील ‘उद्योग निरीक्षक, गट-क’ या पदाचे सेवा प्रवेश नियम शासनाकडून अधिसूचित करण्यात आले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, तदनुसार या पदासाठी स्थापत्य अभियांत्रिकी शाखेतील पदवीधारकांना अपात्र ठरविण्यात आले असून त्यांच्यावर अन्याय झालेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यानुषंगाने राज्यातील स्थापत्य अभियांत्रिकी शाखेतील पदवीधारकांवर होत असलेला अन्याय दूर करण्यासाठी सदरहू पदाच्या भरतीवेळी पात्र ठरविण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे, वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) होय.

(२) स्थापत्य अभियांत्रिकी ही शाखा स्थापत्य विषयक कामकाजाशी निगडीत असून सदर शाखेचा अभ्यासक्रम उद्योग क्षेत्राशी निगडीत नसल्याने स्थापत्य अभियांत्रिकी शाखेचा उद्योग निरीक्षक, गट-क शैक्षणिक अर्हतेमध्ये समावेश करण्यात आलेला नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**दापोली (जि.रत्नागिरी) तालुक्यात निसर्ग चक्रीवादळामुळे
लॉबकळणाऱ्या धोकादायक विजेच्या तारा काढण्यास महावितरण दुर्लक्ष
करीत असल्याबाबत**

(८) * १०७२३ श्री.प्रसाद लाड : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) दापोली (जि.रत्नागिरी) तालुक्यात निसर्ग चक्रीवादळामुळे नादुरुस्त व लॉबकळणाऱ्या विजेच्या तारांमुळे गंभीर धोका निर्माण होण्याची दाट शक्यता असल्याने धोकादायक विजेच्या तारा विनाविलंब काढण्याबाबत येथील ग्रामस्थांनी गत वर्षापासून सातत्याने निवेदने सादर करून तसेच आंदोलने करूनही महावितरणने आजमितीस कोणतीही दखल घेतलेली नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या धोकादायक विजेच्या तारा काढण्यासाठी महावितरण प्रशासनाकडून जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष व टाळाटाळ होत असल्याच्या निषेधार्थ महावितरण प्रशासनाला तीव्र आंदोलन करण्याचा गंभीर इशारा भाजपाचे तालुका अध्यक्ष यांनी लेखी निवेदनाद्वारे दिलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर धोकादायक विजेच्या तारा न काढण्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने धोकादायक लॉबकळणाऱ्या विजेच्या तारा काढून टाकण्यास जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करणाऱ्या संबंधितांविरोधात कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) व (२) दापोली (जि.रत्नागिरी) येथे दिनांक ०३/०६/२०२० रोजी निसर्ग चक्रीवादळ आले होते, त्यामध्ये दापोली तालुक्यातील साधारणतः ३४४९ पोल (उच्चदाब व लघुदाब विद्युत वाहिनी) जमीनदोस्त झाल्याने प्रचंड प्रमाणात नुकसान झाले होते. महावितरण मार्फत प्राधान्याने खंडीत विद्युत पुरवठा सुरळीत करण्याचे काम पूर्ण केले. त्यानंतर तालुक्यातील अति धोकादायक ठिकाणे, गावठाण येथील वादळामध्ये नादुरुस्त/ वाकलेले पोल, रोहित्र व नादुरुस्त इतर साहित्य काढून टाकण्याचे व सुरक्षित ठिकाणी ठेवण्याचे काम टप्प्याटप्प्याने हाती घेण्यात आले. सदर काम वादळानंतर ७ ते ८ महिने चालू होते, कारण बहुतांशी पोल हे जंगलात व अडचणीच्या ठिकाणी होते. दापोली तालुक्यामध्ये यासंदर्भात कोणत्याही ग्रामस्थांकडून कोणतेही आंदोलन झालेले नाही किंवा आंदोलनाबाबतचे निवेदन महावितरण कंपनीस प्राप्त झालेले नाही. परंतु दिनांक २९/०५/२०२१ रोजीच्या दै. सकाळमध्ये यासंबंधातील वृत्त प्रकाशित झाले होते.

(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या आवारातील सेक्टर १९ (तुर्भे)
येथे अनधिकृत झोपड्या उभारल्याबाबत**

- (९) * १०४०७ डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समिती (एपीएमसी) आवारातील सेक्टर १९ (तुर्भे) येथे अनधिकृत झोपड्या उभारून त्यांची लाखोंने विक्री केली जात असल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या आवारात झोपड्या विकण्यावरून दोन गटात वादविवादाची घटना घडली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शहरात सर्रासपणे अनधिकृत उभारल्या जाणाऱ्या झोपडपट्टीवर कारवाई करूनही त्याठिकाणी पुन्हा झोपड्या उभारल्या जात आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने अनधिकृत झोपड्या निष्कासित करण्याबाबत कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) नाही.

बाजार समितीच्या आवाराच्या बाहेरील लगतच्या क्षेत्रात झोपड्या दिसून येतात, परंतु सदर झोपड्या बाजार समितीच्या आवारात नसल्यामुळे त्यावर कार्यवाही करण्याचे अधिकार बाजार समितीला नाहीत. तसेच मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या पाचही घाऊक बाजार आवारांना चारही बाजूंनी आरसीसी संरक्षण भिंती असून आवक व जावक गेटवर सुरक्षा रक्षक २४ तास तैनात असतात. त्यामुळे झोपड्या उभारून विक्री करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

- (२) बाजार समिती आवारामध्ये अशी घटना घडलेली नाही.
- (३) कृषी उत्पन्न बाजार समिती आवाराशी संबंधित नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मिरा-भाईदरमधील मीठ उत्पादकांना तौक्ते चक्रीवादळामुळे झालेल्या
नुकसानाची भरपाई मिळण्याबाबत**

(१०) * १०७९२ श्री.रविंद्र फाटक : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मिरा-भाईदरमधील मीठ उत्पादकांना तौक्ते चक्रीवादळामुळे झालेल्या नुकसानाची भरपाई देण्यात आली नसल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, नुकसान झालेल्या मिठागरांचे पंचनामे करण्यास महसूल विभागाकडून नकार देण्यात आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, चक्रीवादळामुळे नुकसानग्रस्त मीठ उत्पादकांना मदत तसेच भरपाई देण्याबाबतची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी तसेच मीठ उत्पादक छोटे शिलोत्री सेवा संघाचे अध्यक्ष व सचिव यांनी शासनाकडे माहे जून, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून नुकसानग्रस्त मीठ उत्पादकांना आर्थिक मदत तसेच भरपाई देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय, हे खरे आहे.

- (२) व (३) खरे नाही, मिठागराचे व्यवस्थापन व नियमन हे केंद्र शासनाकडून केले जाते. संबंधित कार्यालयाकडून नुकसान झालेल्या मिठागरांचे पंचनामे करण्यास महसूल विभागाकडे पत्रव्यवहार करण्यात आलेला नाही.

(४) व (५) खरे नाही, शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, दिनांक १३/०५/२०१५ अन्वये निश्चित करण्यात आलेल्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे द्यावयाच्या मदतीच्या घटकात मिठागरांचा समावेश नाही.

**राज्यातील आदिवासी समाजास खावटी योजनेतर्गत अनुदानाचा
लाभ देण्याबाबत**

(११) * १११५० श्री.प्रशांत परिचारक, श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात कोरोना काळात निर्माण झालेल्या परिस्थितीमुळे आदिवासी जमाती सर्वात जास्त प्रभावित झाल्या असून सोलापूर जिल्ह्यातील जवळपास १० हजार पात्र आदिवासी कुटुंबियांना शासनाच्या खावटी योजनेतर्गत अनुदानाचा लाभ मिळावा असे निदेश मा.आदिवासी विकास मंत्री यांनी दिले असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, आदिवासी विभागाच्या खावटी योजनेतर्गत पात्र कुटुंबास रुपये ४०००/- अनुदान देण्यात येते, त्यापैकी रुपये २०००/- रोख व उर्वरित रुपये २०००/- धान्य स्वरूपात अदा केले जातात, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सद्यःस्थितीत कोरोना काळातील टाळेबंदीमुळे, आदिवासी विद्यार्थ्यांची बंद असलेली शाळा यामुळे देण्यात येणाऱ्या सर्व सुविधा बंद असल्याने मोठ्या प्रमाणावर आदिवासी कुटुंबांवर उपासमारीची वेळ आली असल्याचे माहे मे, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शासनाने आदिवासी समाजासाठी खावटी योजनेतर्गत अनुदान देण्याची घोषणा करून देखील अनुदान मिळत नसल्याचे तसेच गतवर्षाचे अनुदानही अद्याप मिळाले नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने लाभार्थी आदिवासींचे सर्वेक्षण करून खावटी योजनेतर्गत आदिवासी कुटुंबांना त्यांच्या उदरनिर्वाहासाठी किती रुपयांची आर्थिक तरतूद केली आहे, राज्यातील किती आदिवासी जमातीच्या बांधवांना त्याचा लाभ मिळाला, तसेच अनुदान तात्काळ उपलब्ध होण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) हे अंशतः खरे आहे.

सोलापूर जिल्ह्यातील ५२०० आदिवासी कुटुंबीय शासनाच्या खावटी योजनेतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र आहेत.

- (२) हे खरे आहे.
 (३) हे खरे नाही.
 (४) हे खरे नाही.
 (५) हे खरे नाही.

दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० रोजीच्या शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे ११,५५,००० आदिवासी कुटुंबांना खावटी योजनेतर्गत उदरनिर्वाहासाठी ४८६ कोटी रुपयांची आर्थिक तरतूद करण्यात आली आहे. खावटी अनुदान योजनेतर्गत प्रकल्प कार्यालयांमार्फत १०,३१,८०० आदिवासी लाभार्थ्यांना खावटी किट वाटप करणेसाठी मागणी नोंदविणेत आली. त्यापैकी सुमारे १०,००,०६६ लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देण्यात आलेला आहे. उर्वरित ३१,७३४ लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देण्याची कार्यवाही सुरू आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नरखेड (ता.नरखेड, जि.नागपूर) येथील हजारो हेक्टर शेतपिकांचे
 पुरामुळे झालेल्या नुकसानाची भरपाई मिळण्याबाबत**

(१२) * १०५३९ श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रवीण दटके, श्री.प्रशांत परिचारक, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.राजेश राठोड, श्री.अमरनाथ

राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.मोहनराव कदम, डॉ.सुधीर तांबे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर येथे पावसाळ्यात दरवर्षी उद्धवणाऱ्या पुरस्थितीमुळे जलसंधारण, बांधकाम व मृदसंधारण अंतर्गतचे रस्ते, पाझर तलाव, कोल्हापूरी बंधान्यांचे मोठ्याप्रमाणात नुकसान होत असून माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यासुमारास झालेल्या मुसळधार पावसामुळे नरखेड (जि.नागपूर) तालुक्यात हजारो हेक्टर मधील शेतीपिकांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाल्याची बाब निदर्शनास आलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पूर ओसरून बराच कालावधी होऊन देखील शासनाने झालेल्या नुकसानीचे सर्वेक्षण केले नाही, तसेच कृषी विभागाने फक्त पाहणी केली, पण अद्याप कार्यवाही केलेली नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, जलसंधारण, बांधकाम व मृदसंधारण अंतर्गतचे रस्ते, पाझर तलाव, कोल्हापूरी बंधान्यांच्या दुरुस्तीसाठी शासनाकडून आकस्मितता निधी देण्यात येतो मात्र, गत पाच वर्षांपासून विभागांना नियोजित ३५ कोटींचा निधी मिळाला नसल्यामुळे अनेक उपाययोजना प्रलंबित आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यानुषंगाने बंधान्यांच्या दुरुस्तीच्या कामासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत तसेच नरखेड (ता.नरखेड, जि.नागपूर) येथील हजारो हेक्टर शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीची भरपाई तातडीने मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे नाही.

(३) खरे आहे.

(४) व (५) नरखेड तालुक्यात अतिवृष्टी व पुरामुळे शेतीपिके, फळपिके व जमिनीच्या झालेल्या नुकसानीचे प्रचलित कार्यपध्दतीनुसार महसूल, कृषी व ग्रामविकास विभागामार्फत पंचनामे करण्यात आले असून आवश्यक निधीचे वाटप बाधित शेतकऱ्यांना करण्यात आले आहे. जिल्हा परिषद लघु सिंचन विभाग, नागपूर अंतर्गत नरखेड तालुक्यातील ३० को.प.बंधारे व काटोल तालुक्यातील १० बंधाऱ्यांचे व एका पाझर तलावाचे नुकसान झाले आहे. झालेल्या नुकसानीच्या अनुषंगाने केंद्र शासनास मदतीचे जापन पाठविण्यात येत आहे.

सोलापूर जिल्ह्यातील पीक कर्ज वाटपाबाबत

(१३) * १११६१ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शासनाने सोलापूर जिल्ह्यासाठी सन २०२१ करीता चालू खरीप हंगामासाठी नियोजित केलेले १४२६ कोटी रुपयांचे पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट पूर्ण झालेले नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पीक कर्ज वाटपात बेजबाबदारपणा करणाऱ्या बँकांवर काय कारवाई केली किंवा करण्यात येत आहे, तसेच कारवाई केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत,

(३) असल्यास, शासनाने सोलापूर जिल्ह्यासाठी सन २०२१-२०२२ करीता रब्बी हंगामासाठी किती रकमेच्या पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट ठरवून दिले आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) व (२) सन २०२१-२०२२ या आर्थिक वर्षात सोलापूर जिल्ह्याकरीता खरीप हंगामासाठी रुपये १४२६.२६ कोटीचा लक्षांक निर्धारित केलेला होता. सदर लक्षांकांपैकी १४७३.७७ कोटीचे (१०३ टक्के) पीक कर्जवाटप करण्यात आले आहे.

(३) सन २०२१-२०२२ या आर्थिक वर्षात सोलापूर जिल्ह्याकरीता रब्बी हंगामासाठी रुपये २३५८.५७ कोटीचा लक्षांक निश्चित करण्यात आलेला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील केंद्रीय आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत

(१४) * १०३३३ श्री.विक्रम काळे, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.जयंत आसगावकर : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात अनेक वर्षे अनुदानापासून वंचित असलेल्या केंद्रीय आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत शाळांची तपासणी करून प्रस्ताव शासनास सादर करण्याचे काम सुरु आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्यातील केंद्रीय आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबतचा प्रस्ताव सादर झालेल्या शाळांची संख्या व प्रस्ताव सादर न झालेल्या शाळांची संख्या किती, बहुतांश केंद्रीय आश्रम शाळांना अनुदान देण्याबाबत शासनाने घेतलेल्या निर्णयाचे स्वरूप काय आहे,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी करून अनेक वर्षांपासून अनुदानापासून वंचित असलेल्या राज्यातील केंद्रीय आश्रमशाळांना अनुदान प्राप्त व्हावे यादृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) होय.

शाहू, फुले, आंबेडकर योजनेतर्गत अनुदान मंजूर करण्यात आलेल्या १६५ आश्रमशाळांचा तपासणी अहवाल आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे यांनी शासनास सादर केलेला आहे.

(२) शाहू, फुले, आंबेडकर योजनेतर्गत अनुदान मंजूर करण्यात आलेल्या १६५ आश्रमशाळांपैकी १६२ आश्रमशाळांचे अहवाल शासनास प्राप्त झालेले असून ३ आश्रमशाळा बंद आढळून आल्याने त्यांचे तपासणी अहवाल शासनास प्राप्त झालेले नाहीत. सदर आश्रमशाळांना अनुदान देण्याबाबत शासनस्तरावर नियमानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(३) नियमानुसार योग्य ती कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

औरंगाबाद जिल्ह्यातील अनुसूचित जमातीच्या २०७ व्यक्तींविरुद्ध जात प्रमाणपत्रामध्ये बदल केल्याच्या तक्रारीबाबत

(१५) * १०७६७ श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) टीआरटीआय यांनी दिलेल्या यादीनुसार मराठवाड्यातील अनुसूचित जमातीच्या २०७ व्यक्तींच्या विरुद्ध भारतीय दंड संहितेनुसार पोलीस महासंचालक यांना गृह विभागाने दिलेले दिनांक २२ जुलै, २०२१ रोजीच्या पत्राला स्थगिती देणेबाबतचे निवेदन लोकप्रतिनिधींनी मा.गृह राज्यमंत्री यांना दिले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनुसूचित जमातीतील बांधवांना औरंगाबाद विभागामार्फत देण्यात आलेल्या जात प्रमाणपत्रामध्ये बदल केल्याच्या संशयाने तेथील प्रमाणपत्र निर्गमित करणाऱ्या विभागाची चौकशी करून सदरचा चौकशी अहवाल औरंगाबाद विभागाने एसआयटी आदिवासी विभागाला सुपूर्द केला असून त्यामध्ये मराठवाड्यातील २०७ व्यक्तींविरुद्ध एकतर्फी अहवाल शासनाला सादर केलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, जात प्रमाणपत्र निर्गमित करताना सक्षम अधिकाऱ्यांने सर्व कागदपत्राची तपासणी करून जात प्रमाणपत्र दिले असताना प्रमाणपत्र चुकीचे असल्याचे भासवून एसआयटी अहवालामध्ये सत्य बाजू न मानता चुकीच्या पध्दतीने कारवाईचे पत्र काढलेले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर प्रकरणाची चौकशी करण्यासाठी आदिवासी विभाग व संबंधित अधिकाऱ्यांबरोबर बैठक लावून २०७ व्यक्तींना न्याय देण्यात येणार आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) मा.लोकप्रतिनिधीकडून अशा आशयाचे निवेदन प्राप्त झाले आहे.

(२), (३) व (४) औरंगाबाद महसूली विभागात नामसाधर्म्याचा फायदा घेऊन अनुसूचित जमातीची बोगस जात प्रमाणपत्रे, पडताळणी समितीचे बनावट वैधता प्रमाणपत्रे प्राप्त करणे इत्यादीची सखोल तपासणी करण्यासाठी शासन निर्णय दिनांक ०१ जुलै, २०१६ अन्वये विशेष तपासणी समिती गठीत करण्यात आली. सदर समितीमार्फत औरंगाबाद महसूली विभागात देण्यात आलेल्या ३५२०६ जात प्रमाणपत्र व ९१५२ वैधता प्रमाणपत्रांच्या संचिकाची तपासणी करण्यात आली होती. यापैकी ११८७ प्रकरणांमध्ये शालेय व महसूली नोंदीमध्ये फेरफार, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समितीचे बनावट आदेश, चुकीच्या पध्दतीने देण्यात आलेली प्रमाणपत्रे इत्यादी प्रकरणी अधिकारी/कर्मचाऱ्यांसह २०७ खाजगी व्यक्तींचा समावेश असल्याचे आढळून आल्याने सदर व्यक्तींविरुद्ध कारवाई करण्याबाबत अहवालामध्ये शिफारस करण्यात आलेली आहे. विशेष तपासणी समितीच्या अहवालात करण्यात आलेल्या शिफारशीच्या अनुषंगाने सदर २०७ खाजगी व्यक्तींविरुद्ध गुन्हे दाखल करण्याबाबत गृह विभागास कळविण्यात आलेले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सोलापूर जिल्हाधिकारी कार्यालयातील पुनर्वसन विभागात आर्थिक गैरव्यवहार करणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबत

(१६) * १०३०८ श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.सदाशिव खोत : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सोलापूर जिल्ह्यातील प्रकल्पग्रस्तांना मिळालेल्या जमिनीच्या खरेदी-विक्रीचे आर्थिक व्यवहार सोलापूर पुनर्वसन विभागातील अधिकारी व दलाल यांच्याकडून मोठ्या प्रमाणावर केले जात असून, सोलापूर पुनर्वसन उपजिल्हाधिकारी यांनी प्रकल्पग्रस्तांच्या जमिनीच्या खरेदी-विक्रीच्या व्यवहारात केलेल्या गैरव्यवहाराची चौकशी व्हावी अशी विनंती माहे सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास शासनाकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) सोलापूर पुनर्वसन विभागातील अधिकारी व दलाल यांच्या मनमानी कारभाराची चौकशी होऊन कारवाई करावी अन्यथा आझाद मैदान, मुंबई येथे बेमुदत आंदोलन करण्याचा इशारा रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया (A) चे प्रदेश संघटक सचिव श्री.दिपक चंदनशिवे यांनी मा. मदत व पुनर्वसन मंत्री यांना दिनांक २४ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास पत्राद्वारे दिला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सोलापूर पुनर्वसन विभागातील आर्थिक गैरव्यवहार करणाऱ्या संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) व (२) हे खरे आहे.

(३) श्री.चंदनशिवे यांच्या निवेदनातील मुद्द्यांच्या अनुषंगाने तपासणी करण्यासाठी विभागीय आयुक्त, पुणे यांच्या कार्यालयाकडून चौकशी समिती नेमण्यात आली होती. त्यानुसार सदर निवेदनातील एकूण ४ मुद्द्यांपैकी मुद्दा क्रमांक २ मध्ये तथ्यता दिसून येत नाही. परंतु मुद्दा क्र. १ व ३ मध्ये तथ्यता दिसून येते, तर मुद्दा क्रमांक ४ मध्ये अंशतः तथ्यता दिसून येत आहे.

सदर निवेदनातील मुद्दा क्रमांक १- श्री.सखाराम हरी कदम यांना दुबार जमीन वाटप व मुद्दा क्रमांक ३- श्री.वाडकर यांचे जमीन वाटप आदेश या दोन्ही मुद्द्यांसंदर्भात सविस्तर चौकशी/पडताळणी विभागीय आयुक्त कार्यालयाच्या स्तरावर करून त्यानुसार संबंधितांवर जबाबदारी निश्चित करून पुढील कार्यवाही करण्याबाबत विभागीय आयुक्त, पुणे यांना कळविण्यात आले आहे.

मुद्दा क्रमांक ४- श्री.व्यवहारे यांना पर्यायी जमीन वाटप करणे प्रकरणी जिल्हाधिकारी कार्यालयाच्या स्तरावर कार्यवाही करण्यात येत आहे. सदर प्रकल्पग्रस्ताने मागणी केलेल्या क्षेत्रापैकी काही क्षेत्र अन्य प्रकल्पग्रस्तांना वाटप झालेले आहे. परंतु श्री.व्यवहारे यांचे प्रस्तावासंदर्भात त्रुटी पुर्तता झाल्यानंतर त्यांना पात्रतेनुसार पर्यायी जमीन वाटप करण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील वीज निर्मिती केंद्रांना कोळशाचा साठा उपलब्ध
करून देण्याबाबत**

(१७) * १०३१३ श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.महादेव जानकर, श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.प्रवीण दटके, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्जा, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.विक्रम काळे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.मोहनराव कदम, श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात कोळशाच्या भीषण टंचाईमुळे महानिर्मितीच्या वीज उत्पादनात घट झाली असून महावितरणच्या बेजबाबदार कारभारामुळे राज्यातील सहा औष्णिक विद्युत निर्मिती केंद्रातील १३ संच बंद पडल्याने राज्याला होणाऱ्या वीज पुरवठ्यापैकी तब्बल ३३३० मेगावॉट विजेचा पुरवठा ठप्प झाल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्य शासनाचे विद्युत निर्मितीसाठी लागणाऱ्या कोळशाचे योग्य नियोजन नसल्याने सदर प्लांट बंद करण्याची वेळ आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, केंद्र शासनाच्या वेस्टर्न कोल फिल्ड लिमिटेडसह अन्य कोळसा कंपन्यांकडून राज्याच्या वीज प्रकल्पांना केवळ ४५ टक्केच कोळसा पुरवठा होत असल्याने महानिर्मितीच्या वीज प्रकल्पांवर संकट निर्माण झाल्याची बाब माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान उघडकीस आली असून, यामुळे राज्यात वीज टंचाई निर्माण होऊन भारनियमनाचे संकट आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, राज्यात चंद्रपूर, कोराडी, खापरखेडा, पारस, भुसावळ, परळी व नाशिक या सात महानिर्मिती वीज केंद्राला कोळशाची टंचाईमुळे वीज उत्पादनावर परिणाम होत असल्याचे दिनांक २६ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर वीज निर्मिती केंद्रांना कोळशाचा साठा उपलब्ध होण्याच्यादृष्टीने व राज्यात भारनियमनास आळा घालण्याच्या दृष्टीकोनातून शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) हे अंशतः खरे आहे.

देशामध्ये उद्भवलेल्या कोळसा टंचाईच्या समस्येमुळे महावितरण कंपनीने करार केलेल्या औष्णिक वीज प्रकल्पांमधील एकूण ८ संच ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये काही कालावधीकरीता बंद होते व त्यामुळे जवळपास एकूण २७५० मे.वॅ. इतकी विजेची उपलब्धता कमी झालेली होती.

(२), (३), (४), (५) व (६) महानिर्मिती कंपनीकडे दरवर्षी पावसाळ्यापूर्वी जून अखेर कोळसासाठी सरासरी १५ लाख मे. टन असतो. परंतु यावर्षी १९ लाख मे. टन एवढा होता. तथापि, ऑगस्ट, २०२१ मध्ये विजेची मागणी अनपेक्षितपणे दीडपट वाढल्याने १ महिन्यात १० लाख मे. टन कोळसा जास्त लागला. कोळसा कंपन्यांकडून महानिर्मिती कंपनीस माहे सप्टेंबर, २०२१ ला ४४.७५% व माहे ऑक्टोबर, २०२१ ला ५४.५७% इतका कोळसा प्राप्त झाला.

माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये कोळशाच्या टंचाईमुळे राज्यात विजेचा तुटवडा निर्माण झाला होता. त्यामुळे, वीज पुरवठा सुरळीत करण्यासाठी तसेच विजेची मागणी व विजेचा पुरवठा यात ताळमेळ साधण्यासाठी खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात आल्या होत्या.

१) कोयना व इतर करारीत जलविद्युत प्रकल्पांतून पूर्ण क्षमतेने म्हणजेच जास्तीत जास्त २००० मे.वॅ. पर्यंत वीज निर्मिती करण्यात येत होती.

२) उच्चतम मागणी कालावधीत करारीत औष्णिक वीज निर्मिती केंद्रांना आवश्यकतेनुसार अधिक क्षमतेने वीज निर्मिती करण्यासाठी सूचित केले जात होते. त्यामुळे माहे ऑक्टोबर-२०२१ मध्ये ४०० ते ५०० मे.वॅ. इतकी अधिक विजेची उपलब्धता उच्चतम मागणीच्या कालावधीत होत होती.

३) तसेच, विजेचा उर्वरित तुटवडा भरून काढण्यासाठी खुल्या बाजारातून आवश्यकतेनुसार वीज खरेदी करण्यात येत होती.

वरील उपाययोजनांमध्ये, माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये राज्यात कुठेही भारनियमन करण्यात आलेले नाही.

वीज निर्मिती केंद्रांना कोळशाचा साठा उपलब्ध होण्याच्यादृष्टीने केंद्रीय कोळसा व ऊर्जा मंत्र्यांच्या संपर्कात राहून अधिक कोळसा पुरवठासंबंधी पाठपुरावा करण्यात आला. तसेच केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, कोल इंडिया लि. वेकोली, नागपूर, एस.ई.सी.एल. बिलासपूर यांच्यासमवेत कोळसा साठा

सुधारण्यासाठी नियमित बैठका घेतल्या. महानिर्मिती कंपनीच्या अधिकाऱ्यांची कोळसा पुरवठ्यावर देखरेख करण्यासाठी विविध कोळसा कंपन्यांच्या लोडींग एंडला नेमणूक केली. रेल काम रोड (RCR) व्दारे कोळसा उपलब्धता वाढविली. यामुळे सध्या आवश्यकतेनुसार कोळसा उपलब्ध होत आहे.

यवतमाळ जिल्ह्यातील खनिकर्म विभागाच्या निधीमध्ये गैरव्यवहार झाल्याबाबत

(१८) * १०५१५ डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.राजेश राठोड, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.सुधीर तांबे : सन्माननीय खनिकर्म मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वणी (जि.यवतमाळ) तालुक्यातील खाण प्रकल्पग्रस्त गावांचे अद्यापपर्यंत पुनर्वसन झाले नसून सदर गावांतील शेतकऱ्यांसाठी व गावाच्या विकासासाठी जिल्हा खनिकर्म निधी खर्च करण्याची तरतूद असतानाही संबंधित अधिकाऱ्यांनी उक्त निधी परस्पर इतर ठिकाणी खर्च केल्याची बाब माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त निधीचा आजपर्यंतचा कोणत्याही हिशोबाचा ताळमेळ जुळत नसल्याने यवतमाळ खनीकर्म विभागात कोटयवधी रुपयांचा भ्रष्टाचार झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुषंगाने या प्रकरणातील दोषी अधिकारी व संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) नाही, वणी, (जि.यवतमाळ) तालुक्यातील ए.सी.सी. सिमेंट लि. खाण क्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या गावांच्या पुनर्वसनाचा प्रश्न निर्माण झालेला नसून वेस्टर्न-कोल फिल्ड वणीव्दारे अहेरी गावाचे पुनर्वसन झाले आहे. तर ग्राम कोलेरा, पिंपरी व पिंपळगाव गावांच्या पुनर्वसनाची प्रक्रिया

चालू आहे. तसेच जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान अंतर्गत असलेला निधी हा शासन निर्णय दिनांक १ सप्टेंबर, २०१६ मधील तरतुदीनुसार प्रत्यक्ष बाधित व अप्रत्यक्ष बाधित क्षेत्रांकरीता वितरित करण्यात येतो.

(२) हे खरे नाही, जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान अंतर्गत असलेल्या खनिज विकास निधीचा ताळमेळ व हिशोब जुळत असून भ्रष्टाचाराचा प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील ऊसतोडणी मजुरांना कामगार कायदा लागू करण्याबाबत

(१९) * १०८५८ श्री.सुरेश धस : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात ऊस तोडणी मजूर, मुकादम व वाहतुकदारांच्या संघटनांनी पुन्हा संप पुकारण्याचे जाहीर केले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, विविध मागण्यांसह कामगार कायदा लागू करण्याची मजुरांची प्रमुख मागणी आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विधिमंडळाचे अर्थसंकल्पीय अधिवेशन, २०२१ मध्ये अल्पकालीन चर्चेत मा.समाज कल्याण मंत्री यांनी उत्तरात गरज पडल्यास लवकरच कामगार कायदा करण्यात येईल असेही आश्वासन दिले होते, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने ऊसतोडणी मजुरांना कामगार कायदा लागू करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) शासन निर्णय क्रमांक : असका-११९/प्र.क्र.१०/काम-७ अ, दिनांक १३/०९/२०१९ अन्वये राज्यातील ऊसतोड कामगारांसाठी विविध कल्याणकारी व सामाजिक सुरक्षा योजनांचा लाभ देण्याकरीता गोपीनाथ मुंडे ऊसतोड कामगार महामंडळ स्थापन करण्यात आले आहे. तसेच शासन निर्णय क्र. असका-११२०/प्र.क्र.२०/काम-७अ, दिनांक २४/०२/२०२१ अन्वये महामंडळाचे कामकाज अधिक परिणामकारकरित्या होण्यासाठी सदर महामंडळाचे हस्तांतरण या विभागाकडे करण्यात आले आहे. ऊसतोड कामगारांची ग्रामसेवकांमार्फत नोंदणी करून त्यांना ओळखपत्र देण्याबाबत दिनांक ०४/०८/२०२१ व दिनांक २१/०९/२०२१ रोजीचे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आले आहे. या महामंडळामार्फत राज्यातील ऊसतोड कामगारांच्या कल्याणकारिता विविध योजना राबविण्याचे प्रस्तावित आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील अभिमत व खाजगी विद्यापीठांमधील मागासवर्गीय
विद्यार्थी "फ्री शिप" योजनेपासून वंचित असल्याबाबत**

(२०) * १०९८७ श्री.राजेश राठोड, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.मोहनराव कदम, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रवीण दटके, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.रमेश कराड : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य मंत्रिमंडळाच्या दिनांक १७ मार्च, २०१६ रोजी झालेल्या बैठकीत "फ्री शिप" ही योजना मंजूर केली असूनही सामाजिक न्याय विभागाने खाजगी व अभिमत विद्यापिठाला ही योजना लागू नसल्याचा शासन निर्णय काढला असून केंद्र शासनाने या विद्यार्थ्यांकरीता सरसकट शिष्यवृत्ती लागू केलेली असतानाही शासनाने याची अंमलबजावणी केली नाही, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, नागपूरसह राज्यातील खाजगी व अभिमत विद्यापीठात शिक्षण घेणारे लाखो मागासवर्गीय विद्यार्थी अद्यापही शिष्यवृत्तीपासून वंचित असून या प्रकरणी नागपूर विभागाच्या लोकप्रतिनिधींनी दिनांक १५ सप्टेंबर, २०२१ रोजी शासनास पत्र पाठवून यात दोषी असलेल्या अधिकाऱ्यांना निलंबित करून चौकशी करण्याची मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, अभिमत आणि खाजगी विद्यापीठात व्यावसायिक शिक्षण घेणाऱ्या हजारो मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना प्रशासनातील अधिकाऱ्यांच्या चूकीमुळे गत पाच वर्षांपासून शासनाच्या “फ्रि शिप” योजनेचा लाभ मिळत नसून उच्च शिक्षणापासून वंचित रहावे लागत आहे, तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती ही योजना कार्यरत असूनही अनेक विद्यार्थी प्रतिपूर्ती पासून वंचित आहेत ही बाब माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सामाजिक न्याय विभागाने खाजगी व अभिमत विद्यापीठाला “फ्रि शिप” योजनेची अंमलबजावणी करून उक्त योजनेपासून विद्यार्थ्यांना वंचित ठेवणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) अंशतः खरे आहे.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने मा.मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मिळालेल्या मान्यतेच्या अनुषंगाने राज्यातील मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना शैक्षणिक वर्ष सन २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्याबाबत दिनांक ३१/०६/२०१६ रोजी शासन निर्णय निर्गमित केलेला आहे. सदर योजना ही खाजगी अभिमत विद्यापीठ अथवा खाजगी अर्थसहाय्यीत विद्यापीठाकरीता लागू करण्यात आलेली नाही.

सदर शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने देय असणारा लाभ राज्यातील सर्व मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना लागू करण्याबाबतचा निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय दिनांक ३१/०३/२०१६ अन्वये घेण्यात आलेला आहे.

- (२) सदर पत्र आढळून आले नाही.
 (३) हे खरे नाही.
 (४) प्रश्न उद्भवत नाही.
 (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सातव्या वेतन आयोगानुसार वेतन मिळण्याबाबत

(२१) * १०७४६ श्री.प्रवीण दटके, डॉ.परिणय फुके, श्री.नागोराव गाणार, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.विक्रम काळे, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.प्रविण दरेकर : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागांतर्गत चालविण्यात येणाऱ्या समाजकार्य महाविद्यालयांना वेतन व इतर अनुदान देण्यात येते, परंतु शिक्षकेतर (नॉन टिचिंग स्टाफ) कर्मचाऱ्यांना सातवा वेतन लागू करण्यात आल्यानंतरही एक वर्षापासून वेतन अदा करण्यात आले नसल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वेतन व इतर मागण्यांसंदर्भात लोकप्रतिनिधी आणि शिक्षक संघटनांनी लेखी निवेदनाद्वारे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक कर्मचाऱ्यांना सातवा वेतन आयोगाची अंमलबजावणी ही घोषणा झालेल्या दिवसापासून होत नसून सात ते आठ वर्षापासून पदोन्नतीही प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने राज्यातील समाजकार्य महाविद्यालयांना सातवा वेतन आयोग लागू करून त्यांना पदोन्नती देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली, वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१), (२), (३) व (४) अंशतः खरे आहे.

समाजकार्य महाविद्यालयातील शिक्षक व समकक्ष संवर्गास दिनांक २२ ऑक्टोबर, २०२१ व शिक्षकेतर कर्मचारी यांना दिनांक २९ जानेवारी, २०२१ च्या शासन निर्णयान्वये सातवा वेतन आयोग लागू करण्यात आलेला आहे.

सदर कर्मचाऱ्यांचे वेतन समाजसेवार्थ प्रणालीव्दारे अदा करण्यात येते. तथापि, सदर प्रणालीमध्ये सातवा वेतन आयोगानुसार वेतन अदा करण्याकरीता स्वतंत्र टॅब सुविधा उपलब्ध नसल्यामुळे सदर समाजसेवार्थ प्रणालीमध्ये टॅब (तांत्रिक सुविधा) उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरू आहे. सदर तांत्रिक सुविधा उपलब्ध होताच सातव्या वेतन आयोगानुसार वेतन अदा करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

मात्र सदयःस्थितीत शिक्षक/ शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सहाव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार वेतन अदा करण्यात येते.

तसेच कोणत्याही समाजकार्य महाविद्यालयातील कर्मचाऱ्यांचे पदोन्नतीबाबतचे प्रस्ताव प्रलंबित नाहीत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील सामाजिक न्याय विभागाच्या दिव्यांग शाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सातवा वेतन आयोग लागू करण्याबाबत

(२२) * ११३४५ डॉ.रणजित पाटील, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.विक्रम काळे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.मोहनराव कदम : तारांकित प्रश्न क्रमांक ७३८४ ला दिनांक ५ मार्च, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील इतर सर्व शाळांमधील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना ७ व्या वेतन आयोगाप्रमाणे १०:२०:३० ची वरिष्ठ वेतनश्रेणी दिली जाते, परंतु, दिव्यांग शाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना दिली जात नसून, दिव्यांग विद्यार्थ्यांच्या शाळा/कर्मशाळेतील मुख्याध्यापक, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सातव्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी लागू करण्यात आल्या नाहीत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, दिव्यांग शाळांच्या अनुज्ञाप्ती नुतनीकरणाची अनेक प्रकरणे प्रलंबित असून सन २०१८-२०१९ मध्ये अनुदानावर आलेल्या १२३ दिव्यांग शाळेतील शिक्षक कर्मचाऱ्यांना वेतनाच्या ५० टक्के अनुदानाऐवजी १०० टक्के वेतन अनुदान सुत्रानुसार नियमित वेतन सुरु करण्यात आलेले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शाळा/कर्मशाळेतील शिक्षक/कर्मचाऱ्यांचे वेतन नियमित होत नसल्याने शिक्षक संघटनांच्यावतीने दिनांक १४ डिसेंबर, २०२० व दिनांक ४ ते ८ जानेवारी, २०२१ रोजी जिल्हा परिषद, नागपूर समोर आंदोलन करण्यात आले होते, तसेच नागपूर विभागाच्या लोकप्रतिनिधींनी दिनांक १९ डिसेंबर, २०२० रोजी शासनास पत्र पाठवून प्रलंबित प्रकरणे निकाली काढण्याची विनंती केली होती, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शासनाने जुने मान्यताप्राप्त अर्धवेळ वैद्यकीय अधिकारी व इतर पदांना पूर्णवेळ पदांमध्ये रूपांतरित करण्याबाबत शासनाने शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना सातवा वेतन आयोग शिफारस लागू करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली व करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) अंशतः खरे आहे.

दिव्यांगांच्या अनुदानित शाळा/ कर्मशाळा व बालगृह यांना शासन निर्णय दिनांक २३/०४/२०२१ अन्वये सातवा वेतन आयोग लागू करण्यात आला आहे.

(२) नाही.

दिव्यांग शाळा/ कर्मशाळांच्या अनुज्ञाप्ती नुतनीकरणासाठी आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे हे सक्षम प्राधिकारी असून त्यांच्याकडे नुतनीकरणाची प्रकरणे प्रलंबित नाहीत.

दिव्यांगांच्या १२३ शाळा/ कर्मशाळांना ५० टक्के वरून १०० टक्के अनुदान करण्यासंदर्भातील कार्यवाही दिव्यांग कल्याण आयुक्तालयाच्या स्तरावर सुरु आहे.

(३) होय.

कोविड-१९ विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे लॉकडाऊनच्या कालावधीत ज्या शाळा/ कर्मशाळांची नोंदणी प्रमाणपत्र नुतनीकरणाची वैधता संपलेली आहे, अशा शाळा व कर्मशाळांतील कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाचा प्रश्न निर्माण झाल्याने सदरहू शाळांचे ऑनलाईन प्रस्ताव सादर करण्याकरीता सर्व जिल्हा कार्यालयास आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे यांनी त्यांच्या दिनांक २९/०४/२०२० रोजीच्या पत्रान्वये कळविले आहे. तसेच दिनांक १७/०६/२०२० रोजीच्या पत्रान्वये लॉकडाऊन असेपर्यंत ज्या दिव्यांगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे मार्च, २०२० मध्ये नुतनीकरण कालावधी संपलेला आहे अशा सर्व शाळेतील कर्मचाऱ्यांचे वेतन लॉकडाऊन कालावधी संपेपर्यंत चालू ठेवण्याचे आदेश सर्व जिल्हा कार्यालयांना दिलेले आहेत.

(४) दिव्यांगांच्या अनुदानित जुन्या विशेष शाळेतील ४२ अर्धवेळ निमवैद्यकीय कर्मचाऱ्यांना ६ वा व ७ वा वेतन आयोग लागू करण्याबाबतची कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

सातारा औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंडप्रकरणी शासनाची फसवणूक केल्याबाबत

(२३) * ११३५८ श्री.शशिकांत शिंदे : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सातारा जिल्ह्यातील सातारा औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड क्र. पी.ए.पी. ३४ हा भूखंड रवी उर्फ प्रदीप सुर्यकांत साळुंखे रा.कोडोली, जि.सातारा यांनी बनावट कागदपत्रे तयार केली व शासनाची फसवणूक करून सदर भूखंड स्वतःच्या नावे केला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, यासंदर्भात शासनाकडे तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर शासनाने हा भूखंड ताब्यात घेतला व भुखंडावरील बांधकामांना स्थगिती दिली, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, शासनाची फसवणूक झाल्याप्रकरणी प्रादेशिक अधिकारी, कोल्हापूर यांनी रवी उर्फ प्रदीप सुर्यकांत साळुंखे यांच्याविरुद्ध पोलीस स्टेशन मध्ये फसवणूकीचा गुन्हा दाखल केला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधितांविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) व (४) अंशतः खरे आहे.

श्री.प्रदीप सुर्यकांत साळुंखे यांचा भूखंड मिळणेबाबतचा विनंती अर्ज दिनांक १५/०२/२०१० नुसार त्यांना वाटप करणेत आलेला भूखंड क्र.पीएपी-३४ चा दिनांक ०२/०८/२०१७ रोजी तात्काळ पंचनामा करून महामंडळाने ताबा घेतलेला असून सदयःस्थितीमध्ये सदरहू भूखंड महामंडळाचे ताब्यामध्ये आहे.

श्री.साळुंखे यांनी खोटी कागदपत्रे सादर करून महामंडळाची फसवणूक केली असल्याने त्यांचेविरुद्ध फसवणुकीची तक्रार दाखल करणेकामी पोलीस निरीक्षक, सातारा शहर पोलीस स्टेशन, सातारा यांना दिनांक ०२/०८/२०१७ रोजीच्या पत्रान्वये कळविण्यात आले आहे.

तथापि, श्री.प्रदीप साळुंखे यांनी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांचेकडे रिट पिटीशन क्र.११४३९/२०१७ अन्वये दावा दाखल केलेला आहे. सदर दाव्यामध्ये मा.उच्च न्यायालयाकडून दिनांक २९/११/२०१७ व दिनांक १७/१२/२०१८ रोजीचे सुनावणीमध्ये - "Respondents not to take coercive steps against the Petitioner on the basis of the impugned order, till the next date." असे आदेशित केलेले असलेने संबंधितांवर गुन्हा दाखल करणेची पुढील कार्यवाही प्रलंबित आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

विदर्भातील वीज कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदे भरण्याबाबत

(२४) * ११०६२ श्री.अभिजित वंजारी, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.राजेश राठोड, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.मोहनराव कदम, डॉ.सुधीर तांबे : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) विदर्भातील वीज कर्मचाऱ्यांची ३ हजार ६९३ पदे गेल्या २ ते ३ वर्षांपासून रिक्त आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, तांत्रिक व अतांत्रिक कर्मचाऱ्यांना १२ ते १८ तास काम करावे लागत असून कर्मचाऱ्यांवर कामाचा ताण असल्याने वीज ग्राहकांना अडचणी येत असल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून विदर्भातील वीज कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदे भरण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) अंशतः खरे आहे. विदर्भातील महानिर्मितीच्या ४ विद्युत केंद्रात, महापारेषण व महावितरणच्या नागपूर प्रादेशिक कार्यालयामध्ये विविध संवर्गातील सद्यःस्थितीत अनुक्रमे १७९१, ७९३ व ३६९३ पदे रिक्त आहेत.

(२) महापारेषण व महानिर्मिती कंपनीचा विद्युत ग्राहकांशी थेट संबंध येत नाही. परंतु महावितरण कंपनीमध्ये रिक्त पदांच्या अनुषंगाने ३५६७ इतके कर्मचारी बाह्यस्रोत कंत्राटी पध्दतीने भरण्यात आले असून वीज ग्राहकांना सुयोग्य व सुरळीत सेवा देण्यात येत आहे.

(३) महानिर्मिती कंपनीमार्फत पदोन्नतीच्या कोट्यातील पदे पदोन्नतीची प्रक्रिया पार पाडून नियमितपणे करण्यात येतात. याशिवाय सरळ सेवेने विविध संवर्गातील १८० रिक्त पदे भरण्यासाठीची प्रक्रिया सुरु आहे.

महापारेषणव्दारा विविध संवर्गात सरळसेवेने पदभरती करण्याची कार्यवाही विचाराधीन आहे.

महावितरण कंपनीमध्ये सन २०१९ मध्ये विद्युत सहायक (५००० पदे), उपकेंद्र सहायक (२००० पदे), पदवीधारक शिकाऊ अभियंता (स्थापत्य २८ पदे), पदवीधारक शिकाऊ अभियंता (वितरण १४ पदे), व पदविकाधारक शिकाऊ अभियंता (वितरण ३२७ पदे), आणि अंतर्गत अधिसूचनेद्वारे पदवीधारक शिकाऊ अभियंता (स्थापत्य २ पदे), पदविकाधारक शिकाऊ अभियंता (वितरण ४१ पदे) या पदांकरीता जाहिरात प्रसिध्द करण्यात आली असून भरती प्रक्रिया शासन आदेश, न्यायालयीन निर्णयाच्या अधिन पूर्ण करण्यात येत आहे.

तथापि, रिक्त पदांमुळे महावितरण कंपनीच्या कामकाजावर व ग्राहक सेवेवर विपरीत परिणाम होऊ नये म्हणून कंपनीच्या नियमानुसार बाह्यस्त्रोत कंत्राटी पध्दतीने भरली जाऊन कंपनीचे कामकाज सुरळीत पार पाडले जात आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नागपूर विभागाच्या समाज सेवार्थ प्रणालीमध्ये ७ व्या वेतन
आयोगासंबंधी देयकांच्या कामकाजाकरिता टॅब कार्यान्वित करण्याबाबत**

(२५) * १०६४१ श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर विभागाच्या शिक्षक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक १८ ऑगस्ट, २०२१ व दिनांक २० सप्टेंबर, २०२१ रोजी समाज सेवार्थ प्रणालीमधील ७ व्या वेतन आयोगासंबंधी देयकांचे कामकाज करण्यासाठी टॅब (TAB) कार्यरत करण्याची मागणी पत्राव्दारे शासनाकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाकडून नागपूर विभागाच्या शिक्षक लोकप्रतिनिधींनी समाज सेवार्थ प्रणालीमध्ये टॅब कार्यरत करण्याची केलेली मागणी पूर्ण करण्याबाबत शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) होय.

(२) ७ व्या वेतन आयोगासंबंधी समाज सेवार्थ प्रणालीमधून देयकांचे कामकाज करण्यासाठी टॅब कार्यान्वित करण्याकरीता येत असलेल्या अडचणी/त्रुटी दूर करण्यासाठी दिव्यांग आयुक्तालय व माहिती व तंत्रज्ञान विभागातील अधिकारी/कर्मचारी यांच्यासोबत दिनांक २१/१०/२०२१ व दिनांक १८/११/२०२१ रोजी बैठका आयोजित करण्यात आल्या होत्या. सदरहू बैठकांमध्ये टॅब कार्यान्वित करण्याची प्रक्रिया तात्काळ पूर्ण करण्याकरीता डी.आय.टी. व दिव्यांग कल्याण आयुक्तालय यांना सूचना देण्यात आल्या आहेत. तसेच डी.आय.टी. ने ७ व्या वेतन आयोगासंबंधीची टॅब संदर्भातील माहिती भरण्याबाबतचे सादरीकरण केले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील महावितरण कंपनीच्या वीज थकबाकी व वीज चोरीबाबत

(२६) * १०५५४ श्री.अरुण लाड, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.अरुणकाका जगताप, श्री.संजय दौंड : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील महावितरण कंपनीच्या विजेची नेमकी सद्यःस्थिती काय आहे व वीज मंडळाकडे किती थकबाकी आहे यावर उपाय शोधण्यासाठी मा.मुख्यमंत्री यांचे अध्यक्षतेखाली व मा.उपमुख्यमंत्री, मा.ऊर्जा मंत्री व वरिष्ठ शासकीय अधिकारी यांच्या उपस्थितीत दिनांक १४ सप्टेंबर, २०२१ रोजी झालेल्या बैठकीत वीज ग्राहकांकडील वीज थकबाकी रुपये ६३ हजार कोटी इतकी असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरची थकबाकी ही कोणकोणत्या क्षेत्रातील व विभागवार किती आहे तसेच सदर थकबाकी वसुलीसंदर्भात शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) असल्यास, दरम्यानच्या काळात माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान भांडूप परिमंडळाकडून राबविण्यात आलेल्या वीज वसुली मोहिमेंतर्गत भांडूप (मुंबई) येथील पन्नालाल उपविभागात एमपी

एन्टरप्रायझेस उद्योजक कंपनीने विद्युत पुरवठा करणाऱ्या केबलला टी-जॉईंट करून मीटर बायपास करून रुपये ४० लाखांची वीजचोरी केल्याचे तसेच वसई (पूर्व) (जि.पालघर) येथील अमाफ ग्लास टफ या कारखान्याने रिमोट कंट्रोलच्या सहाय्याने साडेसहा कोटीची वीज चोरी केल्याचे दिनांक १३ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने उपरोक्त दोन्ही प्रकरणी भारतीय विद्युत कायदा, २००३ चे कलम २३५ अंतर्गत व अन्य कायद्यांतर्गत कोणती कारवाई करण्यात आली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) राज्यातील ऊर्जा विभागाच्या अधिपत्याखालील तीन कंपन्यांच्या आर्थिक स्थितीबाबत मा.मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली, मा.उपमुख्यमंत्री व मा.ऊर्जा मंत्री यांच्यासमोर झालेल्या सादरीकरणातील फक्त महावितरणबाबत झालेल्या सादरीकरणानुसार जुलै अखेर रुपये ६३४५९ कोटी इतकी महावितरणची थकबाकी असल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(२) घरगुती, वाणिज्यिक, औद्योगिक, यंत्रमाग, शेतीपंप, सार्वजनिक पाणीपुरवठा, रस्त्यावरील दिवाबत्ती, कायमस्वरूपी बंद ग्राहक व इतर या वर्गवारीतील ग्राहकांकडे विदर्भामध्ये रुपये ९२४८.०४ कोटी, मराठवाड्यामध्ये रुपये १६७०८.७५ कोटी, कोकणामध्ये रुपये ३९९९.८३ कोटी व उर्वरित महाराष्ट्रामध्ये ३३४७२.३६ कोटी अशी एकूण रुपये ६३४५९ कोटी इतकी जुलै, २०२१ पर्यंत थकबाकी आहे. सदर थकबाकीची वसूलीची कार्यवाही महावितरण कंपनीमार्फत करण्यात येत आहे.

(३) व (४) महावितरणच्या भांडूप परिमंडळांतर्गत दिनांक २३/०८/२०२१ रोजी सहाय्यक अभियंता, सोनापूर शाखा, सहाय्यक अभियंता (गुणवत्ता नियंत्रण) व कनिष्ठ अभियंता, पन्नालाल उपविभाग यांनी ग्राहक मेसर्स एम.पी. एंटरप्रायझेस (ग्रा.क्र. ८०००००४३२१०९) यांच्या वीज मिटरची तपासणी केल्यावर सदर मिटरच्या केबलला टी-जॉईंट करून मीटर बायपास करण्यात आल्याचे निदर्शनास आले. सदर प्रकरणी विद्युत कायदा २००३ अंतर्गत

कलम १३५ नुसार ग्राहकास २९१३६२ इतक्या युनिटचे वीज चोरीचे बील रुपये ३६,०४,२२०.०० देण्यात आले आहे. ग्राहकाने ते बील न भरल्यामुळे त्याचा विद्युत पुरवठा दिनांक २३/०८/२०२१ रोजी खंडीत करण्यात आलेला आहे. या प्रकरणी सहायक अभियंता, सोनापूर शाखा यांनी भारतीय विद्युत कायदा २००३ चे कलम १३५ अंतर्गत भांडूप पोलीस ठाणे येथे प्रथम माहिती अहवाल क्र. १४५ दिनांक ०७/०९/२०२१ अन्वये गुन्हा नोंद केलेला आहे. सदर प्रकरणी पोलीस ठाण्याकडून पुढील कायदेशीर प्रक्रिया सुरु आहे.

तसेच महावितरणच्या कल्याण परिमंडळांतर्गत दिनांक २५/०८/२०२१ रोजी वसई (पूर्व) (जि.पालघर) येथील मे. अमाफ ग्लास टफ (श्री.प्रफुल गजानन लोखंडे, उच्चदाब ग्राहक क्र.००१८४९०४३४५०) या कारखान्याने रिमोट कंट्रोलच्या सहाय्याने रुपये ६,१७,७१,३३०/- ची विजेची चोरी केल्याचे निदर्शनास आले. ग्राहकाने ते बील न भरल्यामुळे त्याचा विद्युत पुरवठा दिनांक ०६/०९/२०२१ रोजी खंडीत करण्यात आलेला आहे. या प्रकरणी विद्युत कायदा २००३ चे कलम १३५, १३८, १५० नुसार वसई पोलीस स्टेशनमध्ये दिनांक ०७/०९/२०२१ रोजी प्रथम माहिती अहवाल क्र.०३२३ अन्वये दाखल करण्यात आली. सदर प्रकरणी पोलीसांकडून पुढील कायदेशीर प्रक्रिया सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

नांदेड कृषी उत्पन्न बाजार समितीची जागा बेकायदेशीररित्या हस्तांतरित करण्यात आल्याबाबत

(२७) * ११४१४ श्री.रामराव पाटील : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नांदेड कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या संचालक मंडळाने बाजार समितीची प्लॉट नं.६२, सिटी सर्व्हे नं.१०१४४, क्षेत्रफळ ९७५.८३ चौ.मीटर ही शेतकरी हिताची जागा महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न खरेदी विक्री (विकास व विनियमन) अधिनियमन १९६३ मधील नियम ९५ (१)(iii) नुसार शेती व्यवसाय किंवा शेतीशी निगडित व्यवसायाव्यतिरिक्त इतर व्यवसाय सदरील

कृषी बाजार समितीच्या जागेत करता येत नसताना तसेच महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न खरेदी विक्री (विकास व विनियमन) अधिनियमन १९६३ मधील ६ व १२ (१) अन्वये कुठल्याही कृषी उत्पन्न बाजार समितीची जागा कायम स्वरुपी हस्तांतरीत करता येत नसतानाही बेकायदेशीररित्या एका राजकीय पक्षाला हस्तांतरीत करण्यात आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, दिनांक २२ एप्रिल, २०२१ रोजी निर्गमित झालेल्या शासन निर्णयान्वये सुरु असलेल्या चौकशी किंवा तक्रारी वगळून मुदत संपलेल्या व इतर बाजार समित्यांना ६ महिन्यांची मुदतवाढ दिलेल्या, परंतु नांदेड कृषी उत्पन्न बाजार समितीची कलम ४० ब नुसार दिनांक २० एप्रिल, २०२१ रोजी चौकशी सुरु असून उक्त शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. २ नुसार सदरील बाजार समितीही मुदतवाढीस पात्र नसतानाही बेकायदेशीर रित्या मुदतवाढ देण्यात आली आहे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कृषी उत्पन्न बाजार समिती, नांदेड येथील संचालक मंडळांनी मा.पणन सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचे दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०१९ च्या आदेशाचे उल्लंघन करून भरती प्रक्रिया पूर्ण केल्याचे निदर्शनास येऊन, बाजार समितीचे शासकीय धोरणानुसार अनूसूचित जाती, जमाती, मागासवर्गीय अथवा इतर मागासवर्गीय आणि आर्थिक दुर्बल घटकांसाठी तसेच अंध, अपंग यासाठी जागा राखीव ठेवण्यासाठी बाजार समितीने विहित नमुन्यात बिंदु नामावली तयार करून त्यास मागासवर्गीय कक्षांकडून प्रमाणित करून भरती करण्यासाठी विहित पात्रता धारण करणाऱ्या या उमेदवारांची यादी संचालक समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य किंवा संबंधित समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडून मागवून त्याप्रमाणे योग्य उमेदवार उपलब्ध नसतील तर त्या पदासाठी वर्तमानपत्रात जाहिरात देऊन सरळ प्रवेशाव्दारे नियुक्ती करण्यात यावी, असे उक्त आदेशात नमूद करण्यात आलेले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, आस्थापना खर्च मर्यादेपेक्षा जास्त असतानाही सन २०१९ नंतर मागासवर्गीयांना अनुशेष असलेल्या पदावर प्रथम प्राधान्याने भरती करणे आवश्यक असताना कृषी उत्पन्न बाजार समिती, नांदेड येथील

संचालक मंडळांनी आदेशाचे उल्लंघन करून भरती प्रक्रिया पूर्ण केल्याचे निदर्शनास येऊन बेकायदेशीररित्या नोकर भरती केली असून भरती प्रक्रियेमध्ये संचालक मंडळांनी स्वतःचे नातेवाईकांची नियुक्ती केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासकीय भूखंड राजकीय पक्षाला देण्यात येऊन बेकायदेशीररित्या नोकर भरती केल्याबाबत उच्चस्तरीय व पारदर्शक चौकशी करण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) हे खरे नाही, नांदेड जिल्ह्यात फुलांचे मोठ्या प्रमाणात उत्पादन होत असल्याने जिल्ह्यातील शेतकरी व फुल व्यापाऱ्यांनी बाजार समितीकडे फुलांच्या बाजारासाठी जागेची मागणी केली होती. नांदेड जिल्ह्यापासून जवळ असलेल्या तेलंगणा राज्यातील निजामाबाद येथे फुलांचा मोठा बाजार भरत असल्याने जिल्ह्यातील जास्तीत जास्त फुल व्यापारी रेल्वेमार्गाने निजामाबादला फुल विक्रीसाठी नेतात. त्यामुळे शेतकरी व व्यापाऱ्यांच्या सोईच्या दृष्टिकोणातून नांदेड कृषी उत्पन्न बाजार समितीने जिल्हा काँग्रेस कमिटीच्या भूमापन क्र. ३४२२ क्षेत्र ३७०३ चौ.फुट जागेच्या बदल्यात बाजार समितीच्या नवा मोंढा बाजार आवारातील १०५०० चौ. फुट जागा अदलाबदलीने हस्तांतरित केली आहे. त्यास पणन संचालक यांनी महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियमन १९६३ मधील कलम १२(१) अन्वये दिनांक ३१/०३/२०२१ रोजी मंजुरी दिली असून जागा कायमस्वरूपी अदलाबदली करण्याचा नोंदणीकृत दस्त केला आहे.

(२) शासनाने दिनांक २२/०४/२०२१ रोजीच्या आदेशान्वये, आदेशाच्या दिनांकास कार्यरत असलेल्या संचालक मंडळांना दिनांक २३/१०/२०२१ पर्यंत मुदतवाढ दिली होती. नांदेड कृषी उत्पन्न बाजार समितीची मुदत दिनांक ०२/०५/२०२१ रोजी संपणार असल्याने त्यांना दिनांक २३/१०/२०२१ पर्यंत मुदतवाढ आपोआप लागू झाली आहे. बाजार समितीच्या संचालक मंडळाविरुद्ध अधिनियमातील कलम ४० ब अन्वये चौकशीचे आदेश दिनांक २२/०४/२०२१ रोजी निर्गमित करण्यात आले होते. चौकशी अधिकारी यांनी

त्यांचा अहवाल दिनांक १०/०७/२०२१ रोजी सादर केला असून चौकशी अहवालात बाजार समितीकडून कोणतीही अनियमितता झालेली नाही, असा अभिप्राय दिला आहे.

(३) व (४) कृषी उत्पन्न बाजार समिती, नांदेडच्या आस्थापनेवर एकूण ४१ कर्मचारी पदे मंजूर असून २४ पदे भरलेली आहेत. बाजार समितीने अद्ययावत बिंदू नामावली तपासणीसाठी दिनांक ०८/११/२०१९ रोजी विभागीय आयुक्त औरंगाबाद, (मागासवर्गीय कक्ष) यांचेकडे प्रस्ताव पाठविलेला आहे. बाजार समितीचा आस्थापना खर्च पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी घालून दिलेल्या अटीनुसार मर्यादेत आहे. बाजार समितीने नव्याने कोणतीही सरळसेवा भरती केलेली नाही, त्यामुळे मागासवर्गीय अनुशेष भरतीचा प्रश्न उद्भवत नाही. बाजार समितीने आवश्यकतेनुसार हंगामापुरती मर्यादित कालावधीसाठी रोजंदारी कर्मचाऱ्यांना एकत्रित वेतनावर घेतलेले आहे.

(५) बाजार समितीने नियमानुसार भुखंड कायम अदलाबदली करण्यास कलम १२ (१) अन्वये पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची मंजूरी घेतलेली आहे. त्यानुसार कायम अदलाबदली नोंदणीकृत दस्त करण्यात आलेले आहे. तसेच बाजार समितीने नव्याने कोणतीही नोकर भरती केलेली नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील सहनिबंधक, सहकारी संस्था या पदावरील अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नती प्रलंबित असल्याबाबत

(२८) * १०३५१ श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात सहनिबंधक, सहकारी संस्था या पदावरील अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नती प्रलंबित असून अप्पर निबंधक, सहकारी संस्था या पदावरील अनेक अधिकारी सन २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ या कालावधीत सेवानिवृत्त झाले असल्याची बाब दिनांक १५ मार्च, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, सहनिबंधक, सहकारी संस्था या पदावरील अधिकाऱ्यांची पदोन्नती करणेबाबतचे निवेदन दिनांक ३१ मार्च, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास लोकप्रतिनिधीनी मा.सहकार मंत्री यांच्याकडे सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, पदोन्नती कोट्यात मंजूर असलेली रिक्त पदे व बिंदूनामावलीनुसार संभाव्य रिक्त पदे सहकार अधिकारी श्रेणी-१ (वर्ग-३) मधून सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था गट-ब (वर्ग-२) या पदावर पदोन्नतीने भरण्याबाबतच्या कार्यवाहीची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (४) असल्यास उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यानुषंगाने सहनिबंधक, सहकारी संस्था या पदावरील अधिकाऱ्यांच्या प्रलंबित असलेल्या पदोन्नतीबाबत कोणती कार्यवाही केली व करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

- (३) सहकार खात्यातील प्रशासन विभागातील सहकार अधिकारी श्रेणी-१/कार्यालय अधीक्षक (वर्ग-३) (वेतनश्रेणी S-१४:३८६००-१२२८००) या निम्न संवर्गातून "सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (वर्ग-२)" (वेतनश्रेणी S१५:४१८००-१३२३००) या पदावर पदोन्नतीच्या कोट्यात उपलब्ध असलेल्या रिक्त पदांवर ज्येष्ठतेनुसार पदोन्नती देण्यासाठी सन २०२०-२०२१ ची निवडसुचीस मान्यता देण्याचा प्रस्ताव सामान्य प्रशासन विभाग (१६-ब) यांना सादर करण्यात आला आहे.
- (४) अपर निबंधक संवर्गात तात्पुरती वाढ म्हणून घोषित केलेल्या ०९ पदांवर पदोन्नती देण्यासाठीचा प्रस्ताव मागविण्यात आला आहे.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्य मागासवर्ग आयोगासाठी जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत

(२९) * ११००९ श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.राजेश राठोड, डॉ.वजाहत मिर्जा, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.मोहनराव कदम, श्री.जयंत आसगावकर : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य मागासवर्ग आयोगावर अध्यक्षांची नेमणूक होऊन सहा महिने झाले असूनही या आयोगाच्या सदस्यांना कोणत्याही सुविधा मिळत नसल्याचे दिनांक १५ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्य मागासवर्ग आयोगाने शासनाकडे विश्रांतवाडी (जि.पुणे) येथील समाजकल्याण विभागाची जागा किंवा पुणे कॉन्सिल हॉल येथील जागा उपलब्ध करून देण्याची मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर आयोगाच्या कार्यालयास जागा उपलब्ध करून देण्याच्या मागणीबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) हे खरे नाही.

(२) अधिक जागा मिळणेबाबतची मागणी आयोगाने केलेली आहे, हे खरे आहे.

(३) व (४) आयोगाच्या विविध मुद्द्यांबाबत मा.मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक १४/०७/२०२१ रोजी झालेल्या बैठकीत आयोगास जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत दिलेल्या निर्देशास अनुसरून महसूल विभाग तसेच सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांना दिनांक २७/०७/२०२१ च्या पत्रान्वये आयोगास पुणे येथे जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत सूचित करण्यात आलेले आहे.

अहमदनगर जिल्ह्यातील बेकायदेशीर सावकारी रोखण्याबाबत

(३०) * १०९३८ डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.राजेश राठोड, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.विक्रम काळे, श्री.बाळाराम पाटील, श्री.मोहनराव कदम : तारांकित प्रश्न क्रमांक ७४८६ ला दिनांक ५ मार्च, २०२१ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अहमदनगर जिल्ह्यात बेकायदा सावकारी संदर्भात कायदा अस्तित्वात आल्यापासून गत ७ वर्षात ५४४ तक्रारी सहकार विभागाकडे दाखल झाल्या असून केवळ १७ गुन्हे दाखल झाल्याचे माहे ऑगस्ट, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्यभरातील शेतकऱ्यांच्या सुमारे एक लाख एकर जमिनी अजुनही सावकारांकडे अडकल्या असून सावकारी प्रकरणांची छाननी करून त्यातील दोष दुर करण्यासाठी व सुधारित सावकारी कायद्याची कारणमिमांसा करण्यासाठी राज्य शासनाने दिनांक २० नोव्हेंबर, २०२० रोजी वा त्या सुमारास गठीत केलेल्या समितीच्या कार्याची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने अहमदनगर जिल्ह्यातील बेकायदेशीर सावकारी रोखण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) अहमदनगर जिल्ह्यात महाराष्ट्र सावकारी (नियमन) अधिनियम, २०१४ हा कायदा अस्तित्वात आल्यापासून ऑगस्ट, २०२१ पर्यंत अवैध सावकारीबाबत ५६२ तक्रार अर्ज प्राप्त झाले आहेत. त्यापैकी १६ प्रकरणात १७ व्यक्तींवर १५ गुन्हे दाखल करण्यात आले आहे.

(२) शासनाने दिनांक १९/११/२०२० रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सावकारी कायद्याच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी कायद्यातील त्रुटींचा अभ्यास करून त्यानुसार शासनास अहवाल सादर करण्यासाठी श्रीमती विद्या चव्हाण, तत्कालीन वि.प.स. यांचे अध्यक्षतेखाली समिती गठीत केली होती.

त्यानुसार समितीने पुणे, नागपूर व अमरावती येथे सावकारी कायद्यातील दुरुस्तीच्या अनुषंगाने संबंधित विभागातील पदाधिकारी, शासनाचे सहकार, महसूल व पोलीस खात्यातील अधिकाऱ्यांसमवेत बैठका घेऊन दिनांक ०१/१०/२०२१ रोजी शासनास अहवाल सादर केला आहे.

सादर अहवालाच्या अनुषंगाने शासनाने दिनांक ११/१०/२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये सहकार आयुक्तांकडून अभिप्राय मागविले आहेत.

(३) महाराष्ट्र सावकारी (नियमन) अधिनियम, २०१४ मधील कलम १८(१) अन्वये जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, अहमदनगर यांचेकडे ९३ प्रकरणे प्राप्त झाली असून त्यापैकी ६८ प्रकरणात बेकायदेशीर सावकारी आढळून आली नाही. उर्वरीत २५ प्रकरणांपैकी १६ प्रकरणांमध्ये १८ हेक्टर ५६ आर जमिनीचे क्षेत्र शेतकऱ्यांना परत करणेबाबतचे आदेश पारीत करण्यात आले असून ९ प्रकरणांवर सुनावणीची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**इतर मागासवर्ग बहुजन कल्याण संचालनालयातील महिला
अधिकाऱ्यास नियमबाह्य पध्दतीने सेवेतून कार्यमुक्त केल्याबाबत**

(३१) * ११०९९ श्री.प्रविण दरेकर, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.सुरेश धस, श्री.प्रसाद लाड, श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.निलय नाईक, श्री.प्रवीण दटके, श्री.रमेशदादा पाटील, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.चंदूभाई पटेल : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) इतर मागासवर्ग बहुजन कल्याण संचालनालयात 'उपसंचालक' या पदावर कार्यरत असलेल्या श्रीमती जयश्री सोनकवडे यांना अपघाताच्या कारणास्तव रजेवर असताना माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान सेवेतून नियमबाह्यपणे एकतर्फी कार्यमुक्त करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, त्यांच्याविरुद्ध कोणतीही शिस्तभंगविषयक बाब प्रलंबित नसताना तसेच नैसर्गिक न्याय तत्वानुसार त्यांना कारणे दाखवा नोटीस बजावून खुलासा देण्याची संधी न देता एकतर्फी कार्यमुक्त करण्यामागील कारणे काय आहेत,

(३) असल्यास, पूर्वीच्या कामाबाबतचे अहवाल उत्कृष्ट असणाऱ्या महिला मागासवर्गीय अधिकाऱ्यावर जाणीवपूर्वक अन्याय करणारा हा निर्णय शासन मागे घेणार आहे काय,

- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने नियमबाह्यपणे महिला अधिकाऱ्यावर अन्याय करण्यास जबाबदार असणाऱ्यांविरूद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१), (२), (३), (४) व (५) श्रीमती सोनकवडे, उपसंचालक ह्या सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या आस्थापनेवरील अधिकारी असून त्यांना इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालयात उपसंचालक पदावर सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दिनांक ०६/०९/२०१८ च्या आदेशान्वये नियुक्ती देण्यात आली होती. श्रीमती सोनकवडे यांचे संदर्भात संचालक (इ.मा.ब.क.) यांच्याकडून प्राप्त तक्रारीच्या पार्श्वभूमीवर त्यांना इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालयातून कार्यमुक्त करून आयुक्त, समाज कल्याण पुणे या त्यांचे मूळ संवर्ग नियंत्रण अधिकारी यांच्याकडे त्यांच्या सेवा वर्ग करण्यात आल्या, त्यावेळी श्रीमती सोनकवडे ह्या अपघाताच्या कारणास्तव रजेवर असल्याची बाब या विभागास अवगत नव्हती. तदनंतर सदर कार्यवाहीच्या आदेशाविरूद्ध श्रीमती सोनकवडे यांनी मुंबई येथे दाखल केलेल्या मूळ अर्ज क्र.८६४/२०२१ मधील दिनांक १६/११/२०२१ च्या स्थगिती आदेशानुसार श्रीमती सोनकवडे ह्या दिनांक १७/११/२०२१ रोजी उपसंचालक संचालनालय (इमाबक) पुणे या पदावर रुजू झाल्या आहेत.

मुंबई येथील इंदू मिलच्या जागेवर भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्मारक उभारण्याबाबत

(३२) * १०२८९ श्री.अमोल मिटकरी, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.संजय दौंड : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) दादर, मुंबई येथील इंदू मिलच्या जागेवर भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे भव्य स्मारक उभारण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर स्मारकाचे ४८ टक्के काम पूर्ण झाल्याचे मा.सामाजिक न्याय मंत्री यांचे अध्यक्षतेखाली मा.सामाजिक न्याय राज्यमंत्री व संबंधित शासकीय अधिकारी यांच्या उपस्थितीत माहे जून, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान झालेल्या बैठकीत सांगण्यात आल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर स्मारकाचे काम अद्याप किती अपूर्ण आहे व उर्वरित काम पूर्ण होण्यास किती अवधी लागणार आहे तसेच कामाच्या सद्यःस्थितीची माहिती दर्शनी भागात लावण्यात यावी यासह काम पूर्ण होण्याच्यादृष्टीने आवश्यक त्या निधी उपलब्धतेबाबत शासनाकडून कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) हे, खरे आहे.

(२) हे, खरे आहे.

(३) आजतागायत सद्यःस्थितीत प्रकल्पाचे ४९% काम पूर्ण झाले आहे. प्रकल्पातील सहाय्यभूत इमारत प्रवेशव्दार इमारत व व्याख्यान वर्ग, ग्रंथालय व प्रेक्षागृह यांचे आर.सी.सी. ची कामे पूर्ण झाली आहेत व उर्वरित कामे प्रगतीपथावर आहेत व ती कामे पूर्ण करण्यासाठी माहे मार्च, २०२४ पर्यंत वाढीव कालावधीस मान्यता देण्यात आली आहे. प्रकल्प स्थळी कामाच्या सद्यःस्थितीची माहिती ही दर्शनी भागावर लावण्यात येईल.

सदर प्रकल्पास प्राधिकरणाकडून निधी उपलब्ध करून दिला जातो व झालेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती शासनाकडून केली जाते. स्मारकासाठी प्राधिकरणाकडून आवश्यकतेनुसार निधी उपलब्ध केला जातो.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आदिवासी क्षेत्रातील खाजगी व्यवस्थापनाच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना
शासकीय शाळेतील विद्यार्थ्यांप्रमाणे सोई सुविधा
उपलब्ध करून देण्याबाबत**

- (३३) * १०९११ श्री.बाळाराम पाटील : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) आदिवासी क्षेत्रात खाजगी व्यवस्थापनाच्या शाळा असून या शाळांत बहुसंख्य विद्यार्थी हे आदिवासी आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या भागातील खाजगी व्यवस्थापनाच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना शासकीय आदिवासी शाळेतील विद्यार्थ्यांप्रमाणे सेवा सुविधा दिल्या जात नाहीत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाकडून आदिवासी क्षेत्रातील खाजगी व्यवस्थापनाच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना शासकीय आदिवासी शाळेतील विद्यार्थ्यांप्रमाणे सोई-सुविधा पुरविण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच याबाबत शासनाची भूमिका काय आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) व (३) शासकीय आश्रमशाळांचे व्यवस्थापन शासनाकडून प्रकल्प अधिकारी, अपर आयुक्त व आयुक्त, आदिवासी विकास यांचेमार्फत करण्यात येते. विद्यार्थ्यांना लागणारे शालोपयोगी साहित्य व वैयक्तिक वापराच्या वस्तुंसाठी संबंधित विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात थेट विहित रक्कम जमा केली जाते. यासाठी येणारा सर्व खर्च शासनाकडून केला जातो. स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविण्यात येणाऱ्या अनुदानित आश्रमशाळांचे व्यवस्थापन संबंधित संस्थांमार्फत होते. या संस्थांना शासनाकडून सहायक अनुदान दिले जाते. यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या भोजनासाठी प्रतिमाह प्रति विद्यार्थी रुपये १५००/- प्रमाणे परिपोषण अनुदान देण्यात येते तसेच विद्यार्थ्यांसाठीचे

लेखनसाहित्य, गणवेश, अंथरूण - पांघरूण, शैक्षणिक साहित्य, कार्यालयीन खर्च इ. साठी संबंधित संस्थांना आकस्मिक खर्च अनुदान देण्यात येते. तसेच आश्रमशाळेची इमारत भाडेतत्वावर असल्यास विहित दराने इमारत भाडे तसेच कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाचा खर्च देखील देण्यात येतो. यामध्ये स्वयंसेवी संस्थांनी देखील खर्चाचा काही भाग उचलणे अपेक्षित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**औरंगाबाद जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे विविध गावांतील मालमत्तेच्या
झालेल्या नुकसानीची भरपाई मिळण्याबाबत**

(३४) * ११५७२ श्री.अंबादास दानवे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री

पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) औरंगाबाद जिल्ह्यात दिनांक ७ आणि ८ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास झालेल्या अतिवृष्टीमुळे विविध भागातील मालमत्तेचे २४५ कोटी रुपयांचे नुकसान झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पाणीपुरवठा विभागाचे ग्रामपंचायत साई गव्हाणनागद, देभेगाव व करंजखेडा (ता.कन्नड, जि.औरंगाबाद) या चार योजनांचे रुपये १७.५० लाखांचे नुकसान झाले असून १४४ ग्रामपंचायतीच्या इमारतीचे रुपये १७.२८ कोटी तर इतर ९८ इमारतीचे रुपये ११.७६ कोटी असे एकूण २४२ इमारतीचे रुपये २९.०४ कोटीचे नुकसान झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने औरंगाबाद जिल्ह्यातील सदर चार योजनांची पाहणी करून नुकसान झालेल्या विविध भागातील मालमत्तेची भरपाई देण्यासंदर्भात कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) व (२) होय, हे खरे आहे.

(३) होय, सदर योजनेद्वारे गावास तातडीने तात्पुरत्या स्वरूपात पाणीपुरवठा सुरळीत करण्याच्या अनुषंगाने ग्रामपंचायतीसाठी उपलब्ध असलेल्या १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीमधून आवश्यक ती दुरुस्ती करून गावांचा पाणीपुरवठा सुरळीत करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

शहापूर व धेरंड (ता.अलिबाग, जि.रायगड) येथील बंधान्यांच्या दुरुस्तीअभावी शेतीचे नुकसान होत असल्याबाबत

(३५) * १०८४० श्री.जयंत पाटील : दिनांक १५ डिसेंबर, २०२० रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक ८ मधील प्रश्न क्रमांक ५६४१ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय खार जमिनी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शहापूर व धेरंड (ता.अलिबाग, जि.रायगड) येथील शेतकऱ्यांच्या जमिनी एमआयडीसीने सन २००९ रोजी संपादित केल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, एमआयडीसीने जमिनी संपादित केल्यानंतर खाडीकिनारी असणाऱ्या बंधान्यांची दुरुस्ती केली नसल्याने सुमारे ३ वर्षात १५० शेतकऱ्यांच्या भात पीकात खारे पाणी शिरल्याने सुमारे २ कोटी ६४ लाख ७५ हजार रुपयांचे नुकसान झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, खार बंधान्यांची कामे करण्यास होत असलेल्या दुर्लक्षामुळे शेतकऱ्यांना शेतीच्या नुकसानीला सामोरे जावे लागत आहे, हे खरे आहे काय,

(४) उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर बाधित शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्यासाठी तसेच खार बंधिस्त बंधान्यांची दुरुस्ती करण्यासाठी कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

प्रश्नात नमूद केलेल्या खारभूमी योजनांमध्ये धाकटे शहापूर व धेरंड या शासकीय योजना तसेच मोठापाडा शहापूर (मोठे शहापूर) ही खाजगी खारभूमी योजना समाविष्ट आहे. धाकटापाडा शहापूर या योजनेचे पुनःप्रापित क्षेत्र २६३.०८ हेक्टर असून धेरंड या योजनेचे पुनःप्रापित क्षेत्र १४९ हेक्टर आहे. तसेच मोठापाडा शहापूर या खाजगी खारभूमी योजनेचे पुनःप्रापित क्षेत्र ४२३ हेक्टर इतके आहे. या परिसरात MIDC ने ३८७.७५ हेक्टर एवढे क्षेत्र संपादित केले आहे.

MIDC ने जमिनी संपादित केल्यानंतर खाडी किनारी असणाऱ्या बंधाऱ्यांची दुरुस्ती वेळोवेळी करण्यात आली आहे. MIDC कडून टाटा पॉवर कं. तर्फे २३.७० लक्ष व MIDC कडून ३५.९४ लक्ष अशी एकूण ५९.६४ लक्ष इतक्या किंमतीची कामे पूर्ण केल्याचे MIDC चे पत्र क्र. ई-५६५४३/२०२१, दिनांक २९/११/२०२१ च्या पत्रान्वये कळविले आहे. तसेच कार्यकारी अभियंता, खारभूमी स. व अ. विभाग, पेण-रायगड विभागामार्फत रोजगार हमी योजनेतर्गत मोठापाडा शहापूर या खाजगी खारभूमी योजनेचे रुपये ७.९२ लक्ष इतक्या किंमतीचे काम प्रगतीपथावर असून रुपये २२.६३ लक्ष किंमतीचे काम मंजूर आहे. तसेच खारभूमी विभागामार्फत धेरंड व धाकटापाडा, शहापूर या दोन शासकीय योजनांची कामे उपलब्ध निधीतून हाती घेऊन क्षेत्र बाधित होणार नाही याची दक्षता घेण्यात येत आहे. मोठापाडा शहापूर ही खाजगी योजना असून ही योजना शासनाच्या ताब्यात घेण्याची कार्यवाही शासन स्तरावर प्रगतीपथावर आहे.

भातपिकांचे झालेल्या नुकसानीची भरपाई वेळोवेळी दिली असल्याचे तहसिलदार, अलिबाग यांनी दिनांक ३०/११/२०२१ च्या पत्रान्वये कळविले आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**गोसीखुर्द (ता.पवनी, जि.भंडारा) प्रकल्पामुळे बाधित झालेल्या
प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसन करण्याबाबत**

(३६) * ११२५४ डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.निलय नाईक, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोसीखुर्द (ता.पवनी, जि.भंडारा) राष्ट्रीय सिंचन प्रकल्पामुळे बाधित झालेल्या ८५ गावठाणातील ११,६७६ कुटुंबांचे पुनर्वसन झाले असून अद्यापही ३,३०८ कुटुंबांचे पुनर्वसन झाले नसल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसन करण्याची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी व प्रकल्पग्रस्तांनी शासनाकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून प्रकल्पग्रस्त असलेल्या ३,३०८ कुटुंबांचे पुनर्वसन करण्याकरीता कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) होय, हे अंशतः खरे आहे.

एकूण प्रकल्पबाधित कुटुंबांपैकी ११९४ कुटुंबांचे नागरी सुविधांचे काम पूर्ण झालेले नाहीत.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) ११९४ कुटुंबांची नागरी सुविधांची कामे माहे मार्च ते जून, २०२३ पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील विशेषतः विदर्भातील शेतकऱ्यांना अतिवृष्टीमुळे पिकांच्या झालेल्या नुकसानीची भरपाई मिळण्याबाबत

(३७) * १०८५४ श्री.रामदास आंबटकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः विदर्भातील वर्धा, चंद्रपूर, गडचिरोली जिल्ह्यात माहे सप्टेंबर मध्ये सतत पाऊस व अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे सोयाबीन, कापूस, व धान पिकांचे नुकसान झाल्याचे दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सोयाबीन काढणीची वेळ येवूनही सततच्या पावसामुळे शेतकऱ्यांच्या पिकांचे नुकसान झाल्याबाबत मा.मुख्यमंत्री व मा.मदत व पुनर्वसन मंत्री यांना दिनांक १ सप्टेंबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास ई-मेलव्दारे लेखी पत्र दिले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सदर नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांच्या पिकांचे सर्व्हेक्षण करून तातडीने मदत मिळण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे कोणती ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे आहे.

तथापि, शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार २४ तासात ६५ मि.मि. पाऊस व पिकांचे ३३ टक्के पेक्षा जास्त नुकसान झाले असल्यास मदत अनुज्ञेय असल्याने सततच्या पावसामुळे शेतीपिकांच्या नुकसानीकरीता अन्वये राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून मदत अनुज्ञेय नाही.

(३) अतिवृष्टीमुळे शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीकरीता शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, दिनांक २६/१०/२०२१ अन्वये नागपूर जिल्ह्यास रुपये २१३.२६ लक्ष, गडचिरोली जिल्ह्यास रुपये १५.३३ लक्ष व शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, दिनांक २७/१०/२०२१ अन्वये गोंदिया जिल्ह्यास रुपये ९.७९ लक्ष एवढा निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील आपत्तीग्रस्तांना मंजूर करण्यात आलेल्या निधीबाबत

(३८) * १११७६ अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.प्रविण दरेकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रसाद लाड, श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात गत दीड वर्षात वेगवेगळ्या नैसर्गिक आपत्ती आल्या असून कोविडचे संकट असताना देखील आपदग्रस्तांकरीता राज्य शासनाने ११ हजार ५०० कोटीच्या निधीच्या तरतुदीस मान्यता दिली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त मंजूर निधीमधून आतापर्यंत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे तसेच त्याचा संपूर्ण तपशील काय आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेईवार : (१) अंशतः खरे आहे.

दिनांक ०३/०८/२०२१ रोजीच्या मंत्रिमंडळ बैठकीमध्ये ११,५०० कोटी इतक्या तरतुदीस मान्यता देण्यात आली असून मदत, पुनर्बांधणी व आपत्ती सौम्यीकरण यावर खर्च करण्यास, तसेच जुलै, २०२१ च्या अतिवृष्टी व पुर यामुळे बाधित आपत्तीग्रस्त नागरीकांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दरापेक्षा वाढीव दराने मदत देण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला आहे.

(२) वर नमूद निर्णयानुसार जुलै, २०२१ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे राज्यात विविध जिल्ह्यात उद्भवलेल्या पुरपरिस्थितीमुळे मृत जनावरांसाठी मदत, पूर्णतः नष्ट /अंशतः पडझड झालेली कच्ची/पक्की घरे, झोपडी, गोठे, मत्स्य बोटी व जाळयांसाठी अर्थसहाय्य, मत्स्यबीज शेतीसाठी अर्थसहाय्य, दुकानदार, टपरीधारक व कुक्कुटपालन शेडच्या नुकसानीसाठी मदत व इतर अनुज्ञेय बाबींकरीता बाधितांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी व राज्य शासनाच्या निधीमधून रुपये ५५४८७.५३ लाख एवढा निधी शासन निर्णय, दिनांक १६/०९/२०२१ अन्वये वितरीत करण्यात आला आहे. तसेच जुलै, २०२१ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे शेतीपिकांच्या नुकसानीकरीता तुरत राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दराने रुपये ३६५६७.०० लक्ष एवढा निधी शासन निर्णय, दिनांक ०६/१०/२०२१ अन्वये वितरीत करण्यात आला आहे.

तसेच कोकण विभागातील पाच जिल्हयांमध्ये नैसर्गिक आपत्तीचा सामना करण्यासाठी पायाभूत सुविधा निर्माण करून आपत्ती सौम्यीकरण करण्यात येणार आहे. कोकण आपत्ती सौम्यीकरण प्रकल्प राबविण्यासाठी होणाऱ्या अंदाजित रुपये ३२०० कोटी पर्यंत होणाऱ्या खर्चास मंत्रिमंडळाने तत्वतः मान्यता देण्यात आली असून त्याबाबतचा शासन निर्णय, दिनांक १०/११/२०२१ रोजी निर्गमित करण्यात आला आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील विद्युत पुरवठा खंडीत होण्याच्या घटनेची पुनरावृत्ती टाळण्याकरीता उपाययोजना करण्याबाबत

(३९) * १०४२१ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भविष्यात मुंबईस लागणारा वीज पुरवठा व मागणी विचारात घेवून मुंबई आयलॅंडिंग प्रणाली व अनुषंगिक बाबींचा विचार करून वीज पुरवठा खंडित होण्याबाबतच्या घटनेची पुनरावृत्ती न होण्याच्यादृष्टीने उपाययोजना करण्याकरीता शासनाने दिनांक १८ डिसेंबर, २०२० रोजीच्या शासन निर्णयान्वये समिती गठीत केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर समितीने याबाबतचा अहवाल शासनास सादर केला आहे काय, अहवालात केलेल्या शिफारशींचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे तसेच सदरहू समितीने सादर केलेल्या शिफारशींपैकी कोणकोणत्या शिफारशी शासनाने स्वीकारल्या असून त्यांच्या अंमलबजावणीबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे,

(३) असल्यास, मुंबईतील विद्युत पुरवठा खंडीत होण्याच्या घटनेची पुनरावृत्ती टाळण्याकरीता शासनाने कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.१४७/ऊर्जा-५, दिनांक २१ ऑक्टोबर, २०२० अन्वये समिती गठीत करण्यात आली होती.

(२), (३) व (४) शहर व उपनगरीय क्षेत्रात दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०२० रोजी झालेल्या खंडित घटनेबाबत गठीत करण्यात आलेल्या तांत्रिक समितीने उपकरण देखभाल आणि स्थिती देखरेख, ग्रिड ऑपरेशन्स, आणिबाणी नियंत्रण, प्रणाली नियोजन, संरक्षण आणि नियंत्रण प्रणाली, सिस्टम रिस्टोरेशन, प्रशिक्षण इत्यादीच्या अनुषंगाने पारिषण वाहिन्यांचे नियोजन, देखभाल, दुरुस्ती, आऊटेज, समन्वय अद्ययावत करण्याच्या संदर्भातील आहे. उक्त शिफारशींच्या अनुषंगाने अमंलबजावणीची कार्यवाही करण्यात आली/येत आहे. उक्त समितीचा अहवाल व त्यातील शिफारशी व त्या शिफारशींवर केलेल्या कार्यवाहीचा कृती अहवाल (Action Taken Report) याबाबतचे सादरीकरण दिनांक २७/१०/२०२१ रोजी मंत्रीमंडळासमोर सादर करण्यात आले. मंत्रीमंडळाने उक्त समितीचा अहवाल व त्यातील शिफारशी व त्यावरील कृती अहवालाची नोंद घेतली.

नवी मुंबई येथील कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या बाजारपेठेच्या सुरक्षिततेकरिता उपाययोजना करण्याबाबत

(४०) * १०५०० डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नवी मुंबईतील १७० एकरवर असलेल्या मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या बाजारपेठेची सुरक्षा धोक्यात आली असून सदरहू ठिकाणी अद्याप सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले नसून सुरक्षा व्यवस्था करण्यात आली नसल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू बाजारपेठेमध्ये चोरी, लुटमार, बेकायदा धंदे तसेच अंमली पदार्थ विक्रीचे प्रमाण वाढलेले असून बाजार समितीमध्ये ज्वलनशील पदार्थांचे स्फोट होत असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नवी मुंबई येथील कृषी उत्पन्न बाजार समिती ही आशिया खंडातील सर्वात मोठी कृषी बाजारपेठ असून सदर बाजारपेठेच्या सुरक्षिततेच्यादृष्टीने शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) हे खरे नाही.

बाजार समितीच्या १७० एकर वर विविध बाजार आवाराच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून सी.सी.टी.व्ही. यंत्रणा टप्प्याटप्प्याने बसविण्याबाबत सन २०१८ मध्ये बाजार समितीने निर्णय घेतलेला असून पाच बाजार आवारांपैकी भाजीपाला व फळ बाजार आवारात सुमारे ४२ एकर क्षेत्रफळामधील परिसरात ११८ सी.सी.टी.व्ही. कॅमेरे यंत्रणा सुरू केली असून इतर बाजार आवारात सी.सी.टी.व्ही. यंत्रणा टप्प्याटप्प्याने बसविण्याचे काम विचाराधीन आहे.

(२) व (३) दिनांक २१/०९/२०२१ रोजी टेम्पो क्र.एमएच-४३ एडी ७५९८ या वाहनात आग लागण्याची घटना घडली असून सदर घटनेबाबत पोलिसांनी तपास करून कारवाई केलेली आहे. तसेच बाजार समितीच्या आवारात अद्यावत पोलीस ठाणे असून सदर पोलीस ठाण्यामार्फत बाजार घटकांवर व बाजार आवारात चोरी, लुटमार, अंमली पदार्थाची विक्री यावर नियंत्रण ठेवण्यात येते. मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सर्व बाजार आवारात चोवीस तास सुरक्षा मंडळाच्या एकूण २६७ सुरक्षा रक्षकांची नेमणूक केलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील शेतकऱ्यांना आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) तिप्पट दराने पिकांची नुकसान भरपाई मिळण्याबाबत

(४१) * ११२३६ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय आपत्ती व्यवस्थापन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासनाने आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) दरानुसार राज्यातील शेतकऱ्यांना पिकाची नुकसान भरपाई देण्याचा शासन आदेश काढला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) तिप्पट दराने नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना भरपाई देण्याचे शासनाने जाहीर केले होते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) दरानुसार प्रति गुंठा रुपये १३५/- प्रमाणेच राज्यातील नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना भरपाई देण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) तिप्पट दराने भरपाई देण्यासंदर्भात कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे नाही.

(३) खरे नाही.

शासन निर्णय, दिनांक १३/०५/२०१५ अन्वये केंद्र शासनाने विहित केलेले निकष विचारात घेऊन माहे जून ते माहे ऑक्टोबर, २०२१ या कालावधीत अतिवृष्टीमुळे नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या (SDRF) च्या दरानुसार तसेच राज्य निधीमधून वाढीव दराने मदत देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौ.काराव (ता.अंबरनाथ, जि.ठाणे) येथील आदिवासी आश्रमशाळेतील शिक्षकांना थकीत वेतन अदा करण्याबाबत

(४२) * १९५०१ श्री.विक्रम काळे, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.अरुणकाका जगताप, श्री.अनिकेत तटकरे, श्री.संजय दौंड, श्री.अरुण लाड : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौ.काराव (ता.अंबरनाथ, जि.ठाणे) येथील आदिवासी आश्रम शाळेतील शिक्षक श्री.पंकज बेद्रे या शिक्षकासह विज्ञान विषयाच्या अन्य शिक्षकांचे वेतन गत वर्षापासून अदा करण्यात आले नसल्याचे दिनांक १० ऑगस्ट, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर शिक्षक हे कायमस्वरूपी विज्ञान शिक्षक म्हणून कार्यरत असताना सदर आदिवासी आश्रम शाळेस शासनाकडून शासकीय अनुदान दिले जात असताना विद्यार्थी पटसंख्या कमी झाल्याचे कारण दर्शवून शिक्षकांना मागील एक वर्षापासून वेतन दिले गेले नसल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शिक्षकांना गत एक वर्षापासून वेतन मिळाले नसल्यामुळे पिडित शिक्षक कुटुंबीय कर्जबाजारी झाले असून त्याचे कुटुंबियांवर उपासमारीची पाळी आल्याने काही शिक्षकांनी शेवटचा पर्याय म्हणून कुटुंबियांसह आत्महत्या करण्याची परवानगी शासनाकडे व संबंधित शाळा व्यवस्थापनाकडे मागितली असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून त्यानुसार मौ.काराव (ता.अंबरनाथ, जि.ठाणे) येथील आदिवासी आश्रम शाळेतील पंकज बेद्रे या शिक्षकांसह अन्य शिक्षकांना थकीत वेतनासह पुढील वेतन नियमित सुरु करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) व (२) होय.

अनुदानित आश्रमशाळा, काराव येथे इ. ११ वी व १२ वी विज्ञान शाखेसाठी पुरेसे विद्यार्थी मिळत नसल्याने संस्थेने हे वर्ग बंद करण्याचा निर्णय घेतला व कार्यरत ३ शिक्षकांना कार्यमुक्त केले. मात्र काही स्थानिक संघटनांनी यास विरोध केला. प्रकल्प अधिकारी, शहापुर यांनी आश्रमशाळेत इ. ११ वी विज्ञान शाखेत प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना नियमानुसार प्रवेश देण्याबाबत संस्थेला कळविले. दरम्यान ३ पैकी २ शिक्षकांनी संस्थेविरुद्ध शाळा न्यायालयात खटला दाखल केला असून सद्यःस्थितीत हि बाब न्यायप्रविष्ट आहे. अपर आयुक्त, ठाणे यांनी संस्थेस शासनाची पुर्व

परवानगी न घेता वर्ग बंद करणे, कर्मचाऱ्यांना परस्पर कार्यमुक्त करणे इ. कारणास्तव कारणे दाखवा नोटीस दिली असून संस्थेने अद्यापपर्यंत त्यांचा खुलासा सादर न केल्याने आश्रमशाळेचे आकस्मिक खर्च अनुदान रोखले आहे. (३) व (४) अनुदानित आश्रमशाळा काराव येथील ३ शिक्षकांना संस्थेने परस्पर कार्यमुक्त केल्याने त्यांच्या वेतनाचा गंभीर प्रश्न निर्माण होवून त्यांच्यावर उपासमारीची वेळ आली आहे, ही बाब विचारात घेऊन अपर आयुक्त, ठाणे यांनी दिनांक २६/११/२०२१ च्या आदेशान्वये तात्पुरत्या स्वरूपात या ३ शिक्षकांचे समायोजन नजीकच्या अनुदानित आश्रमशाळेत केले आहे, त्यामुळे आता या कर्मचाऱ्यांना त्यांचे वेतन मिळण्यास अडचण येणार नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील आदिवासी भागातील बालकांच्या कुपोषणाच्या वाढत्या समस्येबाबत

(४३) * १०७६८ श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शासनाने अनेक जिल्ह्यातील आदिवासी भागातील बालकांच्या कुपोषणासंदर्भात आदिवासींच्या प्रथा परंपरा, त्यांचे राहणीमान, कमी वयातील लग्न, मातृत्व आणि मांत्रिकी व तांत्रिकीचा पगडा इत्यादी बाबी मा.उच्च न्यायालयात मांडली असल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ च्या तिसऱ्या सप्ताहात निदर्शनास आले आहे, हे खर आहे काय,

(२) असल्यास शासनाने मा.उच्च न्यायालयाकडे मांडलेल्या मुद्द्याच्या सुनावणीच्या वेळी राज्याच्या महाधिवक्ता यांनी आदिवासींच्या कुपोषणासाठी उपरोल्लिखित कारणे पुढे केली, परंतु, आदिवासींना हाताला काम, पोताला पुरेसा पोषक आहार, शिक्षण व आरोग्याच्या सोई-सुविधा, दळणवळणाची साधने इ. बाबी शासनामार्फत प्राप्त न झाल्यामुळे आदिवासींमध्ये कुपोषण वाढत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी आदिवासी समाजाला मूलभूत सोई सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
 (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) मेळघाट परिसरात असणाऱ्या कुपोषणासंदर्भात मा.उच्च न्यायालयात दाखल जनहित याचिका क्र.१३३/२००७ मध्ये माहे सप्टेंबर, २०२१ दरम्यान सार्वजनिक आरोग्य विभाग, महिला व बालविकास विभाग व आदिवासी विकास विभागाच्या वतीने संबंधित विभागाकडून करण्यात येणाऱ्या उपाययोजना तसेच आदिवासी उपयोजना अंतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या योजनासंदर्भात शपथपत्र दाखल करण्यात आले होते.

(२) हे खरे नाही.

(३) आदिवासी समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी व आदिवासी समाजाला मूलभूत सुविधा पुरविण्यासाठी आदिवासी विकास विभागाकडून ग्रामविकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, महिला व बालविकास विभाग, ऊर्जा विभाग, उद्योग विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, कृषी विभाग, पशुसंवर्धन व मत्स्य व्यवसाय विभाग, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग, नगरविकास विभाग, जलसंधारण विभाग, परिवहन विभाग, वन विभाग, कौशल्य विकास विभाग, जलसंपदा विभाग, सहकार विभाग, फलोत्पादन विभाग व वैद्यकीय शिक्षण विभाग या विभागांना विविध योजनांसाठी निधी पुरविला जातो. तसेच आदिवासी विकास विभागाकडूनही विविध योजना राबविल्या जातात.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**महात्मा फुले कर्जमुक्ती योजनेंतर्गत राज्यातील नियमित कर्ज
 फेडणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहनपर अनुदान मिळण्याबाबत**

(४४) * १०३६२ श्री.गोपिचंद पडळकर, श्री.सदाशिव खोत : दिनांक १५ डिसेंबर, २०२० रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक ८ मधील प्रश्न क्रमांक ४८३६ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महात्मा फुले कर्जमुक्ती योजनेंतर्गत राज्यातील नियमित कर्ज फेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना तसेच दोन लाखापर्यंत कर्ज असणाऱ्या शेतकऱ्यांना रुपये ५० हजार प्रोत्साहन अनुदान देण्याची घोषणा शासनाने केली असून दिनांक ३० जून, २०२० पर्यंत कर्ज भरण्याची मुदत देण्यात आली असतानाही शासनाकडून प्रोत्साहनपर रक्कम मिळावी या हेतूने जिल्ह्यातील अनेक शेतकऱ्यांनी बँका व सेवा संस्थांचे पीक कर्ज विहित मुदतीत अदा करून देखील अद्यापही शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन अनुदान मिळाले नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने राज्यातील नियमित कर्ज भरणाऱ्या शेतकऱ्यांना प्रोत्साहनपर अनुदान मिळण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) व (२) अल्पमुदत पीक कर्ज व अल्पमुदत पीक कर्जाचे केलेले पुनर्गठन/ फेर पुनर्गठित कर्ज यांची रुपये २.०० लाखापेक्षा जास्त थकबाकीची रक्कम असलेल्या खातेदारांना तसेच अल्पमुदतीच्या पीक कर्जाची नियमितपणे परतफेड करणाऱ्या खातेदारांना योग्य समर्पक योजनेद्वारे दिलासा देण्यासंदर्भात मंत्रिमंडळ उपसमिती गठीत करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील शेतकऱ्यांना साखर कारखान्यांकडून एफआरपीची रक्कम मिळण्याबाबत

(४५) * १०३८७ श्री.सदाशिव खोत, श्री.गोपिचंद पडळकर : दिनांक १५ डिसेंबर, २०२० रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तरांच्या यादी क्रमांक १४ मधील प्रश्न क्रमांक ५०४६ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांनी ऊस कारखान्याला दिल्यानंतर १४ दिवसाच्या आत आधारभूत (एफआरपी) रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा करणे बंधनकारक आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, अद्यापही अनेक कारखान्यांनी शेतकऱ्यांची रास्त आणि किफायतशीर (एफआरपीची) रक्कम अदा केली नसल्यामुळे अनेक ठिकाणी शेतकऱ्यांनी आंदोलन केल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने एफआरपीचे तीन तुकडे करण्याचा प्रस्ताव विचाराधीन आहे काय, तसेच वेळेत एफआरपीची रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा न करणाऱ्या साखर कारखान्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) केंद्र शासनाने तीन टप्प्यात FRP अदा करणेसंदर्भात अद्याप धोरणात्मक निर्णय घेतलेला नाही.

हंगाम सन २०२०-२०२१ मध्ये ऊस पुरवठादार शेतकऱ्यांची ऊस बीलाची रक्कम थकीत ठेवणाऱ्या २७ कारखान्यांवर एकूण ३२ आरआरसी आदेश निर्गमित करण्यात येऊन सदर आरआरसी आदेशांची अंमलबजावणी महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ मधील तरतुदीनुसार करणेस्तव संबंधित जिल्हाधिकारी यांना याबाबत प्राधिकृत करण्यात आले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आदिवासी उपयोजन क्षेत्राबाहेरील (OTSP) आदिवासी समाजास
विधानसभेत प्रतिनिधीत्व मिळण्याबाबत**

(४६) * १०८५३ श्री.सुरेश धस : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यामध्ये आदिवासींची लोकसंख्या आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात (TSP) ३५% तर आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेर (OTSP) ६५% आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आदिवासींची लोकसंख्या आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात (TSP) मध्ये ३५% असून उक्त ठिकाणी विधानसभा सदस्य संख्या २५ आहे तर OTSP मध्ये ६५% आदिवासींची लोकसंख्या असूनही विधानसभेची एकही जागा राखीव नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात (TSP) पेक्षा आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील (OTSP) मधील मतदारसंघात आदिवासींची लोकसंख्या जास्त असूनही तेथे आरक्षण न ठेवता ते आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात (TSP) मध्येच ठेवले जाते, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील (OTSP) मध्ये ६५% आदिवासी समाज असूनही त्यांचा एकही प्रतिनिधी विधानसभेत नसल्याने त्यांचे प्रश्न सोडविले जात नाहीत, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात (TSP) व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील (OTSP) असा भेद न करता आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील (OTSP) विधानसभेत प्रतिनिधित्व देण्यासाठी शासनस्तरावर कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) सन २०११ च्या जनगणनेनुसार ५२.११ % आदिवासी लोकसंख्या ही आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (TSP), अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (ATSP), माडा (MADA) व मिनिमाडा (MINIMADA) क्षेत्रात तर ४७.८९ % आदिवासी लोकसंख्या ही आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेर (OTSP) राहते.

(२), (३), (४), (५) व (६) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद क्र.३३२ नुसार अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात मतदार संघ राखीव करण्याची तरतूद आहे. त्यानुसार मतदारसंघ निर्माण करणे, आरक्षित करणे याबाबतची कार्यवाही भारत परिसीमन आयोग यांचेमार्फत करण्यात येते. भारत परिसीमन आयोगाची स्थापना केंद्र शासनाद्वारे वेळोवेळी करण्यात येते आणि

भारत परिसीमन आयोगाने अधिसूचित केलेल्या मतदार संघानुसार भारत निवडणूक आयोग, नवी दिल्ली यांचेकडून निवडणूकांचे संचलन करण्यात येते.

परिसीमन आयोगाच्या दिनांक ३१ जुलै, २००६ च्या आदेशानुसार राज्यात अनुसूचित जमातीसाठी २५ जागा आरक्षित ठेवल्या आहेत. दिनांक ३१ जुलै, २००६ च्या आदेशानुसार मतदारसंघाचे आरक्षण निश्चित केले आहे. सदर आदेशामध्ये सन २०२६ नंतर होणाऱ्या पहिल्या जनगणनेपर्यंत बदल करता येणार नाही अशी तरतूद आहे.

आदिवासी विकास विभागाद्वारा आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरही (OTSP) योजना राबविण्यासाठी आदिवासी उपयोजनेतर्गत निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो.

**किलेअर्क (जि.औरंगाबाद) येथील सामाजिक न्याय विभागाच्या
वसतिगृहात सोलार पॅनलच्या कामात गैरव्यवहार झाल्याबाबत**

(४७) * १०९६४ श्री.राजेश राठोड, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.अभिजित वंजारी, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.मोहनराव कदम : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) किलेअर्क (जि.औरंगाबाद) येथील सामाजिक न्याय विभागाच्या विद्यार्थी वसतिगृहात सोलार पॅनल न लावताच ठेकेदाराने व प्रशासनाने संगनमत करून देयके घेतल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने शासनाने संबंधित दोषी ठेकेदारावर व संबंधित तत्कालीन अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) नाही.

मुलांचे शासकीय वसतिगृह, किलेअर्क, जि.औरंगाबाद या वसतिगृहाच्या इमारतीवर सोलार पॅनल सिस्टीम बसविण्याचे कंत्राट कोटक ऊर्जा प्रा. लि. बंगलोर व बालाजी इंटरप्रायजेस, औरंगाबाद यांना देण्यात आले होते. सदर काम झाल्यानंतर कोटक ऊर्जा प्रा.लि. बंगलोर व बालाजी इंटरप्रायजेस, औरंगाबाद यांची देयके पारित करण्यात आलेली आहेत.

सार्वजनिक बांधकाम विभाग (विद्युत) यांच्याकडून सदर सोलार पॅनल सिस्टीमचा ताबा सामाजिक न्याय विभागास मिळण्यापूर्वीच सदर शासकीय वसतिगृहातील सोलार पॅनलची तोडफोड झाल्याचे व त्याची सामग्री चोरीला गेल्याचे सार्वजनिक बांधकाम विभागास निदर्शनास आल्याने कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम (विद्युत) विभाग, औरंगाबाद यांनी पोलीस निरीक्षक, बेगमपुरा पोलीस ठाणे, औरंगाबाद यांना कळविले असून यासंदर्भात पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार दाखल करण्यात आली आहे. सोलार पॅनलचे अद्याप सार्वजनिक बांधकाम (विद्युत) विभाग, औरंगाबाद यांच्याकडून या विभागास हस्तांतरण करण्यात आलेली नाही.

(२) शासन पत्र दिनांक ८ सप्टेंबर, २०२१ अन्वये सदर इमारतीतील सोलार पॅनल सिस्टीम व इतर बाबींची पाहणी करून त्याबाबतचा सविस्तर अहवाल शासनास सादर करण्याबाबत कळविण्यात आलेले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**टाळेबंदीच्या कालावधीत नागपूर समाजकल्याण विभागाचे वसतिगृह
बंद असताना खानावळीच्या खर्चामध्ये गैरव्यवहार झाल्याबाबत**

(४८) * ११२५० श्री.प्रवीण दटके, डॉ.परिणय फुके, श्री.गिरीशचंद्र व्यास, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रविण दरेकर : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात दिनांक २४ मार्च, २०२० रोजी वा त्यासुमारास देशात टाळेबंदी (लॉकडाऊन) घोषित करण्यात आली असताना नागपूर समाज कल्याण विभागातील वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना स्वगृही पाठवून वसतिगृह माहे

ऑगस्ट, २०२१ रोजी वा त्यादरम्यानपर्यंत बंद असतानाही सन २०२०-२०२१ मध्ये खानावळीवर ३७ लाख ९७ हजार ४०४ रुपयांचा खर्च झाल्याचे माहे, ऑगस्ट, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सन २०२१ मध्ये चोवीस वसतिगृहातील तीन हजार विद्यार्थ्यांवर अडीच लाख रुपये खर्च झाल्याचे समाजकल्याण विभागाने माहितीच्या अधिकाराद्वारे दिलेल्या माहितीत स्पष्ट केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, टाळेबंदीच्या कालावधीमध्ये विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा रद्द झाल्याने वसतिगृह बंद असताना समाज कल्याण विभागातील खानावळी सरु रहाण्याच्या व त्याच्या लाभाच्या कारणांची विचारणा लोकप्रतिनिधींनी लेखी निवेदनाद्वारे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने टाळेबंदी काळात वसतिगृह बंद असताना खानावळी सरु ठेवण्यात आल्याबाबत संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) होय, अंशतः खरे आहे.

टाळेबंदी काळात इयत्ता १० वी, १२ वी, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी व इतर शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या परीक्षांचे वेळापत्रक जाहीर झाल्याने दिनांक १ फेब्रुवारी, २०२१ पासून वसतिगृह सरु करण्यात आलेले होते. सदर कालावधीमध्ये शासकीय वसतिगृहात वास्तव्यास असलेल्या विद्यार्थ्यांच्या भोजनासाठी रुपये १२,४३,८१८/- इतकी रक्कम खर्च झालेली आहे.

दिनांक १५/०३/२०२० ते ३१/०३/२०२० या कालावधीची कोषागारात सादर न झालेली रुपये २५,५०,५८६/- एवढ्या रक्कमेची प्रलंबित देयके सन २०२०-२०२१ या आर्थिक वर्षामध्ये कोषागारात सादर केल्याने एकूण रक्कम रुपये ३७,९४,४०४/- एवढा खर्च सन २०२०-२०२१ या आर्थिक वर्षामध्ये खानावळीवर झालेला आहे.

(२) व (३) नाही.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मौ.देगांव (ता.कोरेगांव, जि.सातारा) येथील शेतकऱ्यांच्या जमिनी
औद्योगिक वसाहतीकरीता संपादित केल्याबाबत**

(४९) * ११३६३ श्री.शशिकांत शिंदे : सन्माननीय उद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने मौ. देगांव (ता.कोरेगांव, जि.सातारा) येथील शेतकऱ्यांच्या जमिनी औद्योगिक वसाहतीकरीता संपादित केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मौ.देगांव (ता.कोरेगांव, जि.सातारा) येथील शेतकऱ्यांच्या संपादित केलेल्या जमिनीच्या ७/१२ उताऱ्यावर औद्योगिक विकास महामंडळाने शिकके मारले असल्याने सदर शेतकऱ्यांना बँक कर्जे व अन्य प्रापंचिक कारणास्तव व्यवहार करण्यावर बंधने आली असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मौ. देगांव (ता.कोरेगांव, जि.सातारा) येथील जमिनीच्या ७/१२ उताऱ्यावरील औद्योगिक विकास महामंडळाचे शिकके उठविण्यात यावेत अशी संबंधित शेतकऱ्यांनी शासनाकडे मागणी केलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर मागणीच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सुभाष देसाई : (१) अंशतः खरे आहे.

मौ.देगांव, ता.कोरेगांव, जि.सातारा येथील खाजगी ३५२.३१ हे.आर क्षेत्र दिनांक ०४/०६/२००९ रोजी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम १९६१ चे प्रकरण ६ अन्वये अधिसूचित करण्यात आले आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) सातारा औद्योगिक क्षेत्रामध्ये उद्योजकांची प्रचंड मागणी आहे. तथापि, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाकडे भूखंडाकरीता क्षेत्र उपलब्ध नाही. त्यामुळे प्रस्तुत भूसंपादन प्रकरणी खातेदारांचा विरोध पाहता त्याची संमती मिळविण्याचा प्रयत्न करण्याबाबत शासनस्तरावर निर्णय घेण्यात आला आहे.

त्यानुसार जिल्हाधिकारी, सातारा, भूसंपादन अधिकारी व महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ समवेत खातेदारांच्या बैठका घेऊन संमती प्राप्त करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी जिल्हानिहाय शासकीय वसतिगृहे सुरु करणेबाबत

(५०) * ११५२९ श्री.नागोराव गाणार : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शासकीय वसतिगृहे प्रत्येक जिल्ह्यात सुरु करण्याची घोषणा शासनाने केली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, वसतिगृह प्रत्येक जिल्ह्यात सुरु करण्याच्या केलेल्या घोषणेचे स्वरूप व त्याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे, तसेच सदर घोषणेच्या अनुषंगाने इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शासकीय वसतिगृहे जिल्हानिहाय सुरु करण्याचे प्रस्तावित केले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी जिल्हा पातळीवर शासकीय वसतिगृहे तातडीने सुरु करण्याची अंमलबजावणी करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) नाही.

(२) नाही.

(३) नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील शेतकऱ्यांच्या पिकांना योग्य हमी भाव मिळण्याबाबत.

(५१) * १०५५८ श्री.अरुण लाड, श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.अरुणकाका जगताप, श्री.संजय दौंड : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) केंद्र शासनाने तूर, उडीद, मुग इत्यादी कडधान्यांची आयात खुली केली असल्याने राज्यातील शेतकऱ्यांच्या कडधान्यांना हमी भाव मिळत नाही, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्यात होणारी पेट्रोल, डिझेल दरवाढ, महाग खते आणि त्यातच कडधान्याची होत असलेली आयात यामुळे शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट होण्याऐवजी शेतमालाचे उत्पादन खर्च दुप्पट होत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शेतकऱ्यांना पीक विमा योजनेचा लाभ मिळण्याऐवजी त्यापैकी ८० टक्के रक्कम विमा कंपन्यांच्या नफ्याकडे वर्ग केली जात आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, शासनाकडून शेतकऱ्यांना पीक विमा योजनेचा लाभ मिळून त्यांच्या पीकांना योग्य हमी भाव मिळावा यासाठी कोणती कार्यवाही अथवा उपायोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील : (१) व (२) हे खरे नाही.

देशांतर्गत कडधान्याचा पुरवठा सुरळीत ठेवणे व डाळींचे दर स्थिर ठेवण्यासाठी केंद्रशासनाने कडधान्याची आयात करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

मागील वर्षाच्या तुलनेत उत्पादन खर्चासाठी विचारात घेतल्या जाणाऱ्या निविष्ठांच्या किंमतीमध्ये वाढ/ घट, खुल्या बाजारातील किंमतीच्या काढलेल्या भारांकित सरासरी मध्ये वाढ/ घट तसेच उत्पादनामध्ये वाढ/ घट झाल्याने उत्पादन खर्चात वाढ/घट झाल्याचे दिसून येते. उदा.

(खर्च रुपयात)

पीक	उत्पादन खर्च		वाढ/घट
	२०२०-२१	२०२१-२२	
तूर	७३०७८.६१	६८२४४.६०	-४८३४.०६
मूग	४३४३७.३७	४४७१५.६०	+१२७८.२६

खरीप हंगाम २०२१-२०२२ च्या सुरुवातीपासूनच राज्यात मूग, उडीद व तूरीचे बाजारभाव हे किमान आधारभूत किंमतीपेक्षा जास्त आहेत.

(३) हे खरे नाही.

हंगाम २०१६-२०१७ ते २०२०-२०२१ मध्ये विमा कंपन्यांना एकूण रुपये २७,६९८.८८ कोटी विमा हप्त्याची रक्कम अदा करण्यात आलेली असून, १८,७१०.२६ कोटी इतकी नुकसानभरपाई अदा करण्यात आलेली आहे.

(४) हंगाम २०२१-२०२२ मध्ये नैसर्गिक आपत्तीअंतर्गत दिनांक २१/१२/२०२१ अखेर ४१,५१,६४४ पूर्वसूचना प्राप्त झाल्या असून मार्गदर्शक सूचनांनुसार सर्वेक्षणांती नुकसानभरपाई निश्चित केली आहे. तसेच हंगामातील प्रतिकूल परिस्थितीमुळे होणारे नुकसान याअंतर्गत एकूण २३ जिल्हयांमध्ये संबंधित जिल्हाधिकारी यांच्याकडून अधिसूचना निर्गमित करून नुकसान भरपाई निश्चित करण्यात आली आहे.

प्रधानमंत्री पीक विमा योजना खरीप हंगाम २०२१ मध्ये योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार दिनांक २१/१२/२०२१ अखेर ४८.६४ लाख शेतकरी अर्जदारांना नुकसानभरपाईची रक्कम रुपये २७१२.४७ कोटी निश्चित करण्यात आली असून, आतापर्यंत ४४.२६ लाख शेतकरी अर्जदारांना रुपये २५००.५५ कोटी रक्कम वाटप करण्यात आली आहे. उर्वरित शेतकरी अर्जदारांना नुकसान भरपाईची रक्कम वाटपाची कार्यवाही सुरू आहे.

तसेच राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा योजनेतर्गत देशांतर्गत कडधान्य पिकाच्या लागवडीखालील क्षेत्रात व उत्पादकतेत वाढ आणि नवनवीन बियाण्यांचा वापर करून कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यास प्रोत्साहन देण्यात येत आहे.

त्याचबरोबर शेतकऱ्यांच्या पिकाला योग्य हमी भाव मिळावा याकरीता हमी भावाने मूग, उडीद व सोयाबीन खरेदीसाठी राज्यात एकूण ३८४ खरेदी केंद्रे सुरू करण्यात आली असून दिनांक २८/१०/२०२१ पासून खरेदी प्रक्रिया सुरू करण्यात आलेली आहे. दिनांक २२/१२/२०२१ पर्यंत झालेली खरेदी पुढीलप्रमाणे आहे :-

पीक	नोंदणी केलेले शेतकरी	एकूण खरेदी (क्विंटलमध्ये)	लाभार्थी शेतकरी
मूग	३७२८	१०३७६.३१	२१९४
उडीद	२५२०	८३७७.५८	११८५
सोयाबीन	८५	०	०

तसेच हमी भावाने तूर खरेदीसाठी दिनांक २०/१२/२०२१ पासून नोंदणी प्रक्रिया सुरु केली असून, आत्तापर्यंत १८१ शेतकऱ्यांची नोंदणी झाली आहे. तुरीची प्रत्यक्ष खरेदी ०१/०१/२०२२ पासून सुरु होणार आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

बीड जिल्ह्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे खरीप हंगामातील पिकांचे नुकसान झाल्याबाबत

(५२) * ११४५२ श्री.विनायकराव मेटे : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री

पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड जिल्ह्यात सन २०१९-२०२० व सन २०२०-२०२१ या कालावधीत मोठ्या प्रमाणात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे संपूर्ण खरीप हंगाम वाहुन गेला असून आंबा, मोसंबी, पपई अशा फळबागा तसेच कांदा, कोथिंबीर अशा अनेक पालेभाज्याचे नुकसान झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, बीड जिल्ह्यातील २८ महसूल मंडळात अतिवृष्टीची नोंद झालेली असून नदयांना पुर आल्यामुळे अनेक ठिकाणचे पुल व रस्ते वाहुन गेल्याने वाहतूक व्यवस्था विस्कळीत झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने शासनस्तरावर सॅटेलाईटद्वारे सर्व्हेक्षण करून उपलब्ध असलेल्या माहितीच्या आधारावर मदत जाहीर करण्याबाबत कोणती कार्यवाही अथवा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेटीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे आहे.

(३) सन २०१९-२०२० व सन २०२०-२०२१ या कालावधीत बीड जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीकरीता मदत म्हणून जिल्हाधिकारी, बीड यांनी मागणी केल्यानुसार अनुक्रमे सन २०१९-२०२० मध्ये रुपये ३०६७५.३६ लक्ष निधी वितरीत करण्यात आला आहे. तर

सन २०२०-२०२१ मध्ये शेतीपिकांच्या नुकसानीकरीता शासन निर्णय, दिनांक २६/१०/२०२१ अन्वये जिल्हाधिकारी, बीड यांना रुपये ५०२३७.०० लक्ष निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे तळीये (ता.महाड, जि.रायगड) येथे अतिवृष्टीमुळे दरड कोसळून झालेल्या दुर्घटनेत मृत्यू झालेल्या व्यक्तींच्या वारसांना मदत मिळण्याबाबत

(५३) * ११०७७ श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे तळीये (ता.महाड, जि.रायगड) येथे अतिवृष्टीमुळे दरड कोसळून ६६ जण मृत्यूमुखी व ४० ते ५० जण जखमी झाल्याची घटना दिनांक २२ जुलै, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास घडली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर दुर्घटनेच्या ठिकाणी बचाव पथकांना दाखल होण्यास सहा ते चौदा तासांचा कालावधी लागल्यामुळे आपत्ती व्यवस्थापनातील त्रुटी निदर्शनास आल्या, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त दुर्घटनेची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने दुर्घटनेत मृत पावलेल्या व्यक्तींच्या वारसांना तसेच जखमींना शासनातर्फे मदत मिळण्याबाबत तसेच आपत्ती व्यवस्थापनातील त्रुटी दुर करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) खरे आहे.

(२) खरे नाही.

दिनांक २१ व २२ जुलै, २०२१ रोजी सकाळपासूनच अतिवृष्टी सुरु असल्याने जिल्हा व स्थानिक प्रशासन, श्री.साळुंखे यांची २ रेस्क्यु पथके, श्री.महेश सानप, कोलाड यांची ३ रेस्क्यु पथके, इंडियन कोस्ट गार्ड, महाड नगरपरिषदेकडील ४ बचाव पथकांकडून बोटींद्वारे जवळपास १००० नागरिकांना सुरक्षित ठिकाणी हलविण्यात आले होते.

(३) मौ.तळीये येथील ८७ मयत व्यक्तींच्या वारसांपैकी ८२ व्यक्तींच्या वारसांना रुपये ३ कोटी २८ लक्ष राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून व मुख्यमंत्री सहाय्यता निधीमधून प्रत्येकी रुपये १ लाख अशा एकूण ४ कोटी १० लाख इतक्या निधीचे वाटप करण्यात आले आहे. उर्वरित मयत व्यक्तींच्या वारसांमध्ये वाद असल्याने वारस प्रमाणपत्र सादर करण्यास कळविले आहे. त्यानंतर उर्वरित वाटप करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**लाखनी (जि.भंडारा) तालुक्यातील ज्येष्ठ नागरिकांना निराधार
योजनेचे प्रलंबित मानधन देण्याबाबत**

(५४) * ११२५९ डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रविण दरेकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.निलय नाईक, श्री.नागोराव गाणार, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) लाखनी (जि.भंडारा) तालुक्यातील वयाची ६५ वर्षे पूर्ण झालेल्या ज्येष्ठ नागरिकांना निराधार योजनेच्या माध्यमातून मिळणारे मानधन हे गत तीन महिने मिळाले नसल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, ज्येष्ठ नागरिकांना निराधार योजनेमधून मिळणारे मानधन वेळीच मिळण्यासाठी स्थानिक लोकप्रतिनिधी व ज्येष्ठ नागरिकांनी शासनाकडे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) लाखनी तालुक्यामधील विशेष सहाय्य योजनेतील लाभार्थ्यांना माहे ऑक्टोबर, २०२१ पर्यंतचे अर्थसहाय्य वितरीत करण्यात आले आहे.

(२) होय.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

कोळसाधारित विद्युतनिर्मिती प्रकल्पांमुळे वाढणाऱ्या प्रदूषणाबाबत

(५५) * १०३९७ श्री.विलास पोतनीस : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा

खुलासा करतील काय :-

(१) देशभरातील कोळसाधारित विद्युत निर्मिती प्रकल्पांपैकी ९ टक्के विद्युतनिर्मिती प्रकल्प मुंबईपासून ५०० किमी अंतरावर आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कोळसाधारित विद्युत निर्मितीदरम्यान होणाऱ्या प्रदूषणामुळे मुंबईकरांना आरोग्य आणि आर्थिक स्तरावर अतिशय घातक परिणामांना सामोरे जावे लागत असल्याचे दिनांक ३ ऑक्टोबर, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मुंबईतील हवा प्रदूषण हे जागतिक आरोग्य संघटनेच्या मार्गदर्शक तत्वांपेक्षा तिपटीने अधिक असून कोळसाधारित विद्युतनिर्मितीतून होणाऱ्या प्रदूषणामुळे मुंबईतील नागरिकांचे दर वर्षाला अकाली मृत्यूचे प्रमाण वाढण्याची शक्यता असल्याने सौर आणि पवन अशा नवीकरणीय ऊर्जेमधील गुंतवणूक वाढविण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत : (१) देशभरात कोळशावर आधारित एकूण औष्णिक वीज निर्मिती स्थापित क्षमता २०२६६५ मेगा वॉट इतकी आहे व मुंबई पासून ५०० किलोमीटरपर्यंत अंतराच्या आतील कोळशावर आधारित औष्णिक वीज निर्मिती स्थापित क्षमता ६९०० मेगा वॉट एवढी असून त्याची देशाच्या तुलनेत टक्केवारी ३.४ टक्के आहे.

(२), (३) व (४) पर्यावरण विभागाने त्यांना बृहन्मुंबई महानगरपालिकाकडून उपलब्ध करून दिलेल्या अहवालानुसार श्वसनामुळे बाधित झालेल्या मुंबईतील रुग्णांच्या संस्थेत लक्षणीय वाढ झाल्याचे दिसून येत नसल्याचे कळविले आहे. तसेच, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडून केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाव्दारे देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करून मुंबईत ११ ठिकाणी हवा तपासणी केंद्रे उभारली आहेत. त्यांच्या पृथःकरण अहवालानुसार हवा गुणवत्ता निर्देशांक (AQI) हा सर्वसाधारणपणे समाधानकारक ते मध्यम या गुणवत्तेत येतो.

पर्यावरणपूरक अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांमधील गुंतवणूक वाढवण्यासाठी राज्याने दिनांक ३१ डिसेंबर, २०२० अपारंपारिक ऊर्जा धोरण-२०२० जाहीर केले आहे. सदर धोरणात राज्यात अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांपासून ऊर्जा निर्मितीला प्रोत्साहन देण्यासाठी पुढील पाच वर्षात १७३६० मे.वॅ. इतकी वीज क्षमतावृद्धीचे उद्दीष्ट ठेवण्यात आले आहे. सदर धोरणामध्ये सौर ऊर्जा, पवन ऊर्जा, ऊसाचे चिपाडे व कृषी अवशेष, लघुजल व शहरी घन कचरा आधारित अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती प्रकल्पांचा समावेश आहे.

राज्यात मागासवर्गीय मुलींसाठी सुरु केलेल्या शासकीय वसतिगृहांमध्ये पदभरती करण्याबाबत

(५६) * ११५५८ डॉ.(श्रीमती) मनिषा कायंदे : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात मागासवर्गीय मुलींसाठी सुरु करण्यात आलेल्या ५० शासकीय वसतिगृहांमध्ये पदभरती करण्यात आली नसल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सामाजिक न्याय विभागाच्या वसतिगृहांमध्ये स्थायी गृहपालांसह १६९ रिक्त पदांना मंजूरी देण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने राज्यात मागासवर्गीय मुलींसाठी सुरु करण्यात आलेल्या ५० शासकीय वसतिगृहांमध्ये पदभरती करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.धनंजय मुंडे : (१) अंशतः खरे आहे. मागासवर्गीय मुलींसाठी राज्यात सुरु करण्यात आलेल्या ५० शासकीय वसतिगृहांमध्ये सरळसेवेने किंवा पदोन्नतीने पदभरती अद्याप करण्यात आलेली नाही. तथापि, १५ वसतिगृहांवरील गृहपालांची पदे बदलीने भरण्यात आलेली आहेत. इतर ३५ वसतिगृहांतील गृहपालांचा अतिरिक्त कार्यभार इतर गृहपालांकडे सोपविण्यात आलेला आहे.

(२) होय.

(३) शासन निर्णय दिनांक १६/१२/२०१५ अन्वये भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या १२५ व्या जयंतीनिमित्त राज्यामध्ये मागासवर्गीय मुलींना शिक्षण घेणे सोयीचे व्हावे, म्हणून मुलींसाठी विभागीय स्तरावर ७ व जिल्हा आणि तालुकास्तरावर ४३ अशी एकूण ५० नवीन वसतिगृहे सुरु करण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे. तसेच, सदर ५० वसतिगृहांकरीताची पदे निर्माण करण्यास शासन निर्णय दिनांक ०४/०६/२०२१ अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे.

वित्त विभागाच्या शासन निर्णय दिनांक १५/०१/२०१६ अन्वये नवीन पदभरतीस शासनाचे निर्बंध असल्याने तसेच वित्त विभाग, शासन निर्णय दिनांक ०४/०५/२०२० अन्वये कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे सन २०२०-२०२१ या वित्तीय वर्षात राज्याची कर व करेतर उत्पन्नातील अपेक्षित महसुली घट व त्याचे राज्याच्या अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम विचारात घेऊन सार्वजनिक आरोग्य विभाग व वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग वगळता कोणत्याही विभागाने कोणत्याही प्रकारची नवीन पदभरती करू नये असे निर्देश दिलेले असल्याने नवीन पदभरती करण्यात आलेली नाही. तसेच, कार्यरत कर्मचाऱ्यांच्या पदोन्नतीने सदर पदे भरण्याची कार्यवाही सुरु आहे. तसेच, सन २०२१ मधील प्रशासकीय व विनंती बदल्यांमधून सदरहू वसतिगृहांमधील एकूण १५ गृहपालांची पदे भरण्यात आलेली आहेत. तसेच, पदे बाह्यस्त्रोताद्वारे ११६ गृहपालांची महिला गृहपालांची नियुक्ती करण्यासंदर्भात आयुक्तालय स्तरावरून कार्यवाही करण्यात आलेली होती. तथापि, माहे मार्च, २०२० मध्ये कोविड-१९ च्या साथीच्या रोगाच्या प्रादुर्भावामुळे शासनाने टाळेबंदी जाहीर केल्याने सदर कंत्राटी गृहपालांची भरती प्रक्रिया राबविणे शक्य झालेले नाही. तथापि, रिक्त असलेल्या गृहपाल पदांचा अतिरिक्त कार्यभार इतर गृहपालांकडे सोपवून कामकाज सुरळीतपणे सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर जिल्हयातील अतिवृष्टीमुळे नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना
भरपाई मिळण्याबाबत**

(५७) * ११२०७ श्री.रणजितसिंह मोहिते-पाटील : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सोलापूर जिल्हयात माहे जून ते ऑक्टोबर, २०२० मध्ये तसेच माहे सप्टेंबर व ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे ४ लाख हेक्टरवरील पिकांचे नुकसान झाले असून सुमारे ५६ हजार ६४२ हेक्टर क्षेत्र बाधित झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सोलापूर जिल्हयात विविध ठिकाणी झालेल्या अतिवृष्टीत ४ व्यक्तींचा मृत्यू, २१ पशुंचा मृत्यू व २२ घरांची पडझड झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सोलापूर जिल्हयासाठी ५४८ कोटींची नुकसान भरपाई मिळाली परंतु, माहे मार्च, २०२१ अखेरपर्यंत वाटप न झालेली सुमारे १० कोटीहून अधिक रक्कम शासनाकडे परत जमा करावी लागली असून, सोलापूर जिल्हयातील मोहोळ व दक्षिण सोलापूरमधील ४२४६ शेतकऱ्यांची ३ कोटी ६७ लाख रुपयांची नुकसान भरपाई शासनाकडून अजूनही मिळाली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने सोलापूर जिल्हयातील विविध तालुक्यात अतिवृष्टीमुळे नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेईवार : (१) अंशतः खरे आहे.

सन २०२० मधील माहे जून ते ऑक्टोबर तसेच सन २०२१ मधील माहे सप्टेंबर व ऑक्टोबर मध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे सोलापूर जिल्हयातील सुमारे ४,६२,९९०.९६ हेक्टर क्षेत्र बाधित झाले आहे.

(२) अंशतः खरे आहे.

उक्त कालावधीत सोलापूर जिल्ह्यात विविध ठिकाणी झालेल्या अतिवृष्टीत २८ व्यक्तींचा मृत्यू, १६९३ पशुंचा मृत्यू व १००७८ घरांची पडझड झाली आहे.

(३) खरे नाही, जून ते ऑक्टोबर, २०२० मध्ये अतिवृष्टीमुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या व इतर नुकसानीकरीता रुपये ५११३०.५२ लक्ष निधी जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांना उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्यापैकी रुपये ५०८४४.४३ लक्ष निधी बाधित शेतकऱ्यांना वितरीत करण्यात आला आहे. तसेच मोहोळ व अपर तहसिल मंदुप यांचे कार्यक्षेत्रात शेतीपिकांमध्ये पाणी साचले असल्यामुळे तसेच पूर परिस्थिती असल्यामुळे प्रत्यक्षात पंचनामे करणे शक्य नसल्याने २४८१ हेक्टर ०८ आर वाढीव क्षेत्रासाठी रुपये ३६७.०९ लक्ष रकमेच्या अतिरिक्त अनुदानाच्या मागणीचा प्रस्ताव शासनास विभागीय आयुक्त, पुणे यांचेकडून दिनांक ०५/०७/२०२१ च्या पत्रान्वये प्राप्त झाला असून त्यावर पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

अनुदानित आश्रम शाळेतील पहारेकरींना शासकीय आश्रम शाळेतील पहारेकरी पदाप्रमाणे वेतनश्रेणी निश्चित करण्याबाबत

(५८) * १०७८१ श्री.रमेशदादा पाटील, श्री.प्रविण दरेकर, श्री.नागोराव गाणार, श्री.विजय ऊर्फ भाई गिरकर, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.रामदास आंबटकर, डॉ.परिणय फुके, श्री.प्रवीण दटके : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात आदिवासी विद्यार्थ्यांना शिक्षणाच्या प्रवाहात आणण्याचे कार्य करणाऱ्या अनुदानित आश्रम शाळेतील पहारेकरींवर उपासमारीची वेळ आली असल्याची बाब माहे सप्टेंबर २०२१ च्या पहिल्या सप्ताहात वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनेक वर्षांपासून मानधन तत्वावर चोवीस तास काम करीत असलेल्या अनुदानित आश्रम शाळेतील पहारेकऱ्यांना कोणत्याही प्रकारचे सुरक्षा कवच नसून पहारेकरींच्या शिष्टमंडळाने आदिवासी विकास मंत्र्यांना मागण्यांचे निवेदन देऊन शासकीय आश्रम शाळेतील पहारेकरी पदाप्रमाणे वेतनश्रेणी देण्याची मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने अनुदानित आश्रम शाळेतील पहारेकरींना शासकीय आश्रम शाळेतील पहारेकरी पदाप्रमाणे वेतनश्रेणी निश्चित करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) व (२) शासनाने दिनांक २३/०१/२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यातील अनुदानित आश्रम शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी पहारेकरी/ सुरक्षारक्षकाची पदे मानधन तत्वावर निर्माण करण्यास मान्यता दिली. शासनाच्या दिनांक ११/०६/२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये सदर पदांचे दरमहा मानधन रुपये ३२००/- वरून ५०००/- इतके वाढविण्यात आले आहे. अनुदानित आश्रम शाळांमधील पहारेकऱ्यांचे मानधन वाढविण्याबाबत अथवा त्या पदास वेतनश्रेणी लागू करण्याबाबत मागणी होत आहे, ही वस्तुस्थिती आहे.

(३) अनुदानित आश्रमशाळांमधील पहारेकऱ्यांचे पद मानधन तत्वावर निर्माण करण्यात आले आहे. सद्यःस्थितीत अनुदानित आश्रम शाळांमधील पहारेकरी या पदाच्या मानधनात वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथे आर्थिक गैरव्यवहारात दोषी ठरविलेल्या सेवानिवृत्त अधिकाऱ्यांची नियुक्ती केल्याबाबत

(५९) * ११३५१ श्री.सुरेश धस : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्या अधिपत्याखालील कार्यालयात आदिवासी विकास विभागातील कथित १०,५०० पेक्षाही अधिक कोटी रुपयांच्या गैरव्यवहाराबाबत शासनस्तरावरून नेमलेल्या निवृत्त न्यायमूर्ती श्री.गायकवाड समितीने दोषी ठरविलेल्या व दोन वेळा F.I.R. झालेल्या अधिकाऱ्यांना सेवानिवृत्तीनंतर आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथील सहआयुक्त या पदावर तीन वर्षे मानधनावर सेवेत कार्यरत ठेवल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आर्थिक गैरव्यवहारात दोषी असताना तसेच सेवानिवृत्त होऊनही तीन वर्षांनंतर शासनाच्या परवानगीशिवाय मानधनावर ठेवता येत नाही असे असतानाही शासनाची कोणतीही परवानगी न घेताही निवृत्त दोषी अधिकाऱ्यांची परत मानधनावर नियुक्ती करण्यात आलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, त्यांच्या पुर्वग्रहदूषित कामकाजातील हस्तक्षेपाने त्यांना तेथुन हटवण्यासाठी आदिवासी विभागाच्या कर्मचाऱ्यांमध्ये व संपूर्ण आदिवासी समाजामध्ये असंतोष निर्माण झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, श्रीमती मोनिका शिंदे व शासनाने या प्रकरणामध्ये ठराविक अधिकाऱ्यांच्या नावाचा उल्लेख करून अशा अधिकाऱ्यांना जात पडताळणी समितीशी निगडित कुठल्याही पदावर नियुक्ती न देण्याबाबत स्पष्टपणे निर्देशित केलेले असताना सुध्दा आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथे नियुक्त्या देण्यात आल्या असून त्यांची नियुक्ती रद्द करून त्यांना सहकार्य करणाऱ्या दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी करून संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांविरोधात कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) हे खरे नाही.

(५) अशी नियुक्ती करण्यात आलेली नसल्याने कारवाई करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**यवतमाळ जिल्ह्यातील तांडा सुधार योजनेतर्गत कामांना मंजूरी देताना
बृहत आराखड्याचे पालन केले नसल्याबाबत**

(६०) * १०९८० श्री.राजेश राठोड, श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.सुधीर तांबे, श्री.अमरनाथ राजूरकर, श्री.अभिजित वंजारी, श्री.जयंत आसगावकर, श्री.मोहनराव कदम : सन्माननीय इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) यवतमाळ जिल्हा परिषदेच्या समाज कल्याण अधिकारी व अधीक्षक अभियंता, बांधकाम विभाग, यवतमाळ यांनी तांडा सुधार योजनेतर्गत कामांना मंजूरी देताना बृहत आराखड्याचे पालन केले नसल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२१ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तांडा सुधार योजनांची कामे करतांना फक्त सिमेंट रस्त्यांच्या कामांना मंजूरी देऊन इतर मुलभूत सुविधांकडे दुर्लक्ष केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) नाही.

(२) नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सातारा जिल्ह्यातील डोंगरमाथ्यावरील धोकादायक गावांची पहाणी
करून सुरक्षिततेच्या उपाययोजना करण्याबाबत**

(६१) * ११३८० श्री.शशिकांत शिंदे, श्री.विक्रम काळे, श्री.अरुणकाका जगताप, श्री.अनिकेत तटकरे, श्री.संजय दौंड, श्री.अमोल मिटकरी, श्री.अरुण लाड : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) माळीण (जि.पुणे) येथील सन २०१४ मध्ये दरड कोसळण्याच्या भीषण घटनेनंतर, सातारा जिल्ह्यातील डोंगरमाथ्यावरील गावांची पाहणी करून पाटण, जावळी, वाई, महाबळेश्वर तसेच इतर भागातील ४९ गावे-वाड्यावस्त्यांचे स्थलांतर करणे गरजेचे असल्याबाबत व त्या ठिकाणी जिवीतहानी, वित्तहानी टाळण्याचेदृष्टीने उपाययोजना करण्याबाबतचा अहवाल जिल्हाधिकारी, सातारा यांनी भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा, पुणे येथील केंद्रीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण विकास विभाग, तसेच नागपूर येथील जिऑलॉजिकल प्रोग्रॅमिंग बोर्ड या यंत्रणाकडे तसेच शासनाकडे त्याचवर्षी सन २०१४ मध्ये पाठविण्यात आला असल्याचे निदर्शनास आहे आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गत ७ वर्षापूर्वी पाठविण्यात आलेल्या या अहवालाबाबत काहीही कार्यवाही न झाल्यामुळे यावर्षी झालेल्या अतिवृष्टी व भूस्खलनामुळे सातारा जिल्ह्यातील या ४९ गावांतील ग्रामस्थांना स्थलांतर करण्याची वेळ आल्याचे दिनांक १ ऑगस्ट, २०२१ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, यासंदर्भात वेळीच उपाययोजना करण्याकरीता मा.उपमुख्यमंत्री तथा वित्तमंत्री यांनी १०० कोटी निधी मंजूर केला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने जिल्हाधिकारी, सातारा यांनी आपल्या पत्राद्वारे नागपूर येथील जिऑलॉजिकल प्रोग्रॅमिंग बोर्डाचे वरिष्ठांना या संकटाची पूर्वकल्पना देऊन त्याकरीता रुपये १०० कोटीचा निधी मंजूर केल्याचे निदर्शनास आणूनही त्याबाबत अद्याप कार्यवाही न होण्याची कारणे काय आहेत,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहे ?

श्री.विजय वडेहीवार : (१) होय, अंशतः खरे आहे.

(२) होय, अंशतः खरे आहे.

सदर ४९ गावांपैकी ४ गावातील तसेच अन्य १९ गावांतील ग्रामस्थांचे माहे जुलै, २०२१ मध्ये अन्य ठिकाणी स्थलांतर करण्यात आले होते.

(३) सदर निधी मंजूर झाल्याचे निदर्शनास आले नाही.

(४) ८ गावांच्या पुनर्वसनाचा प्रस्ताव जिल्हाधिकारी यांनी सादर केला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

श्री.राजेन्द्र भागवत
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानपरिषद

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर करण्यात आली आहे.

मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.